

אשיחה בקיץ



שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

לעילוי נשמת מרת אימי המזוככת ביסורים
הכ"מ ארלט חנה ז"ל בת פרוחה תחי'
שנלב"ע י"ב כסלו התשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה



פרשת
מקץ

אשיחה בחקיד

שיחות מפי הרב אודן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com



פרשת
מקץ

תוכן הענינים

- ג..... בעבור הענוה - זכה יוסף לגדלה
- ד..... "בזרא העולם הוא שהצילנו"
- ה..... הנאנה - מאבדת זכות השכל
- ה..... גדר הענוה האמתית
- ו..... כגדלתם בתורה - כך גדלתם בענוה!
- ז..... אעשה הכל - ובלבד שלא ידברו בשבחי
- ח..... המוכיר שהכל מחסדי הבורא - זוכה לעוד ועוד
- ט..... לבי לבי, הרחק מן הכבוד!
- ט..... 'עד החתנה זה יעבר'
- י..... ה'מגיד' שנגע בלב של 'אבי הישיבות'
- י..... חששו של הצדיק רבי נחומק"ה
- יא..... הארת ימי החנכה - לשעה ולדורות
- יא..... מדוע לא נקבע משתה ושמחה בחנכה?
- יב..... גזרת 'קרן השור' - החדרת פמירה לעריסת התינוק
- יג..... 'וחשד' - זה גלות יון
- יד..... שלא ילמדו תורה - מתוך טהרת הלב
- יד..... מסירות נפש של בני חשמונאי
- טז..... אור נרות המנוחה דולק עד ימינו אנו
- טז..... עמק ענין 'פרסומי ניסא'
- יז..... הודאה לבורא - אפלו על דברים פעוטים
- יז..... נרות החנכה - לעורר כמיהה לבנין בית המקדש
- יח..... חסר צפיה - כמזה פהתרשלות
- יט..... עקר ההודאה - על גס פד השמן
- יט..... להתחזק בלמוד תורה אנו וצאצאינו
- כ..... מעלת למוד מתוך הדחק
- כא..... גר חנכה על הפתח - שמירת חומות קדשת הבית
- כב..... "הפר נא למי ההתמות והפתילים"!



ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000



שיחה לפרשת מקץ

עֲנֵה וְהִתְבַּטְּלוּת לְבוֹרָא יִתְבַּרַךְ
וְדַבְרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַכְּנַת הַלֵּב לִימֵי הַחֲנֻכָּה (ב)

הַמְרָכְזֵי שֶׁבַעבוֹרוֹ זָכָה בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר לְעֵלוֹת
לְגַדְלָה וְלִקְבֵּל לְיָדָיו אֶת הַמַּמְלָכָה. וְכַדָּאִיתָא
בְּמִדְרָשׁ (תַּנְחוּמָא מִקֵּץ א): "בְּלַעְדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה
וְגו' תִּלְהֵ הַגְּדֵלָה בְּכַעֲלִיהָ, אָמַר הַקַּב"ה אֶתָּה
לֹא רָצִיתָ לְהִתְגַּדֵּל בְּעַצְמָךְ - חֲיִידָ שְׁעַל יָדֵי
כָּף תַּעֲלֶה לְגַדְלָה וְלִמְלוּכָה", וְכַתֵּב הַטּוֹר (כַּפִּי
ע"ה"ת): "וּבִשְׂבִיל שְׁתִּלְהֵ הַגְּדֵלָה בְּכַעֲלֵי בְּלִשׁוֹן
'בְּלַעְדֵי', בּוֹ בְּלִשׁוֹן עָלָה לְגַדְלָה - 'וּבִלְעַדֵּי
לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ".

וְכִלְל גְּדוּל אָמְרוּ חַז"ל בְּעֵנִין זֶה (עֲרוּבִין
יג, ב): "כֹּל הַמְשַׁפֵּיל עֲצָמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַגְבִּיהוּ, וְכֹל הַמַּגְבִּיֵה עֲצָמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְשַׁפִּילוֹ. כֹּל הַמְחַזֵּר עַל הַגְּדֵלָה - גְּדֵלָה בּוֹרַחַת
מִמֶּנּוּ, וְכֹל הַבוֹרַח מִן הַגְּדֵלָה - גְּדֵלָה מְחַזֵּרַת
אֲחֵרָיו".

אֲבָרְהָם אָבִינוּ אָמַר עַל עֲצָמוֹ 'וְאֹנְכֵי עֶפְרָ
וְאַפְרָ', הַשְּׁפִיל וְהַמְעִיט בְּעַרְףְּ עֲצָמוֹ, עַקֵּב כָּף
קָרָא אוֹתוֹ הַקַּב"ה (יְהוֹשֻׁעַ יד, טו) "הָאָדָם הַגְּדוּל
בְּעַנְקִים" (ע"פ ב"ר פ"ד). וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מְצִינוּ
בִּיהוּדָה, שֶׁדָּרְשׁוּ חַז"ל (בַּמְדַּבָּר פ"א): "וּשְׁפִיל
רוּחַ יִתְמַךְ כְּבוֹד" - זֶה יְהוּדָה שֶׁהַשְּׁפִיל עֲצָמוֹ
לְפָנֵי יוֹסֵף בְּשִׂבִיל בְּנִימִין 'יְדָבָר נָא עִבְדְּךָ
דָּבָר', 'כִּי עִבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנֶּעֱרַר וְעַתָּה יֵשֵׁב
נָא עִבְדְּךָ... אָמַר הַקַּב"ה יְהוּדָה אֶתָּה הַשְּׁפִילָתָ
עֲצָמָךְ מִפְּנֵי אַחִידָ הַקֶּטֶן הַיָּמָּה, חֲיִידָ כְּשֵׁינִים
הַמְשַׁכְּנִין וְיָבֵאוּ הַשְּׂבָטִים לְהַקְרִיב אֵין אֶחָד
מֵהֶם מְקַרֵּיב רֵאשׁוֹן לְפָנֶיךָ, אֲלֵא חוֹלְקִים לָךְ
כְּבוֹד וְאֶתָּה הוּא שֶׁתְּקַרֵּיב רֵאשׁוֹן".

וְכֵן אָמְרוּ בְּתוֹסַפְתָּא (בְּרִכּוֹת פָּרָק ד): "מַעֲשֵׂה
בְּאַרְבַּעַה זְקָנִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין בְּבֵית שַׁעַר שֶׁל
ר' יְהוֹשֻׁעַ, וְאָלוּ הֵן: אֶלְעָזָר בֶּן מִתְיָא, חֲנַנְיָא
בֶּן חֲכִינָאִי, שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאִי וְשְׁמַעוֹן הַתִּימָנִי,

בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא, נִמְצְאִים אָנּוּ בְּפִרְשַׁת מִקֵּץ,
כִּי אָנּוּ מִתּוֹדְעִים לְמַהֲפֵךְ הָאֲדִיר שְׁאַרְע בְּסִפּוֹר
חֲיָיו שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כִּי צַד הַפֶּךָ בֶּן רַגַע
מִעֶבֶד מְשַׁפֵּל הַפְּלוֹא בְּבֵית הָאֲסוּרִים, לְמַשְׁנֵה
לְמַלְךְ פְּרַעֲזָה וְשִׁלֵּיט בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲשֶׁר
מְבַלְעֵדָיו לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ.

יוֹסֵף מְשַׁלֵּךְ לְבֵית הָאֲסוּרִים, בְּעַקְבוֹת הַעֲלִילָה
שֶׁמַּעֲלִילָה עָלָיו אֲשֶׁת אַדוֹנָיו. לְכַאֲוָרָה נַעַר עֲבָרִי
בוֹדֵד וְגִלְמוּד בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַסֵּהַר הַפּוֹזוּרִים בְּרַחְבֵי
אֶרֶץ מִצְרַיִם, לֵלֵא כֹּל מִכָּר דּוֹרֵשׁ וּמִבְקֵשׁ, אֵין
שׁוּם סְבִירוֹת בְּעוֹלָם שִׁישְׁתַּחֲרַר יוֹם אֶחָד, כַּפִּי
הַנִּרְאָה הוֹלֵךְ הוּא לְבֵלוֹת אֶת שְׁאַרִית חֲיָיו בְּכֹלָא,
אֲלֵא שְׁאֵז הַבְּלִיחָה קֶרֶן אוֹר בְּחִשְׁכַת חֲיָיו שֶׁל
הָאֲסִיר... פְּרַעֲזָה מְלֵךְ מִצְרַיִם חוֹלֵם חֲלוֹם, וְכַאֲשֶׁר
כֹּל חֲרֻטְמָיו אֵינֶם מְצַלִּיחִים לְפַתֵּר אֶת חֲלוֹמוֹ,
נִזְכָּר שֶׁר הַמְשַׁקִּים בְּיוֹסֵף, חֲבָרוּ לְתָא הַמַּאֲסָר,
אֲשֶׁר יָדַע לְפַתֵּר נְכוֹנָה אֶת חֲלוֹמוֹתָיו, וּמִמְלִיץ
עָלָיו בְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

שְׁלִיחֵי הַמֶּלֶךְ מַעֲלִים אֶת יוֹסֵף מִבוֹר בֵּית
הָאֲסוּרִים, מְגַלְחִים אֶת שַׁעְרוֹתָיו וּמְחַלִּיפִים אֶת
בְּגָדָיו, הוּא מוֹבֵל לְאַרְמוֹן הַמְּלוּכָה, וּמְתַיַּצֵּב
לְפָנֵי פְרַעֲזָה. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: "חֲלוֹם חֲלַמְתִּי
וּפַתַּר אֵין אֹתוֹ וְאֲנִי שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע
חֲלוֹם לְפַתֵּר אֹתוֹ", אוֹלָם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, גַּם
בְּרַגַע הַגְּדוּל הַזֶּה, מְצַטְנַע, אֵין הוּא תוֹלָה אֶת
הַחֲכָמָה וְהַתְּבוּנָה בּוֹ: "בְּלַעְדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת
שְׁלוֹם פְּרַעֲזָה", מְבָאָר רַש"י: "אֵין הַחֲכָמָה מְשַׁלֵּי
אֲלֵא אֱלֹהִים יַעֲנֶה, יִתֵּן עֲנִיָּה בְּפִי לְשְׁלוֹם פְּרַעֲזָה".

בְּעֵבוֹר הַעֲנֵה - זָכָה יוֹסֵף לְגַדְלָה

חַז"ל הַקְּדוֹשִׁים מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ, שֶׁהַתְּנַהֲגוּתוֹ
שֶׁל יוֹסֵף בְּשִׁפְלוּת וּבְהַצְטַנְעוּת, הוֹתָה הַגּוֹרֵם

וְהָיוּ עֹסוּקִין בְּמָה שֶׁשָּׁנָה לָהֶם ר' עֲקִיבָא מִפְּנֵי מָה זָכָה יְהוּדָה לְמַלְכוּת? ... אָמְרוּ: מִפְּנֵי הָעֲנֻנָּה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְעַתָּה יֵשֶׁב נָא עִבְדְּךָ תַּחַת הַנְּעֵר'."

לְפָרְעָה וּלְאֲדוֹן לְכָל בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: מִהָרָו וְעַלֹּו אֶל אֲבִי וְאִמְרָתָם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵי יוֹסֵף שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֲדוֹן לְכָל מִצְרַיִם.

לְכַאוּרָה אִם נִתְבַּוֵּן בְּמִצְבוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק שָׁעָה שֶׁעָמַד לְפָנָי פְּרָעָה, קָשָׁה לְתַפֵּס בִּיצֵד הַהֵינן לְאַחֲזוֹ בְּכֹזוֹ עֲנֻנָּה פְּלֵאִית. נֵעַר עֲבָרֵי גֵר בְּאֶרֶץ זָרָה, שֶׁעָבַר יְסוּרִים כֹּה רַבִּים, נִרְקָב עֲתָה בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַל לֹא עָוֹל בְּכַפּוֹ, וְהֵנָּה לְפִתְעַ פְּתֹאֹם הוּא חוֹנֵה עַל בְּשָׂרוֹ מִהַפֶּף בְּלִתֵּי צָפוּי, נִקְרִית לְפָנָיו הַזְדַּמְנוּת כֹּה נְדִירָה לְצֵאת לְחַפְשִׁי, וְאִף לְזַכּוֹת בּוֹ זְמַנִּית לְכַבוֹד וְיִקְרָה הַשְּׁמוּרִים רַק לִיחִידֵי סִגְלָה, בְּהַפְגִּינוֹ אֶת חֻקְמָתוֹ הַגְּדוּלָּה, הָעוֹלָה עַל חֻקְמַת כָּל חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְחֻקְמִיָּה, אוֹלָם יוֹסֵף הַצַּדִּיק מְרַהֵיב עַז בְּנַפְשׁוֹ וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְהַחְמִיץ הַזְדַּמְנוּת פֶּז שְׁכֹזוֹ, לְשֵׁאלַת פְּרָעָה הוּא מִצְהִיר וּמְכַרִּיז שֶׁאֵין הוּא חָכֵם וְנָבוֹן, אֵין לוֹ מִשְׁלוֹ כְּלוּם, 'תָּלָה הַגְּדֻלָּה בְּכַעֲלִיָּה'.

וּמִכֵּינֵן שֶׁפָּךְ, אֵין כָּל פְּלֵא שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה גּוֹרְלִית, הוּא מְכַרִּיז בְּטַבְעֵיּוֹת וּבְכַפְשׁוֹת 'בְּלַעֲדֵי' - אֵין הַחֻקְמָה מִשְׁלִי, תָּלָה הַגְּדֻלָּה בְּכַעֲלִיָּה, כִּי מִי שֶׁכָּל רְנַע מִחַיָּו מְלוּחָ בְּהַרְגָּשׁוֹת שֶׁכָּבְּלוּ, גַּם בְּשִׁעַת מִבְּחֹן אֵין הֵם נוֹמְשׁוֹת אוֹתוֹ, וְהוּא מִתְגַּלֶּה בְּמֵלֵא זִהְרוֹ וּיִפְעָתוֹ.

"בּוֹרָא הָעוֹלָם הוּא שֶׁהַצִּילָנוּ"

בְּשֵׁנַת תַּרְצ"ג, עָלָה הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ הַמְּלֻמָּד בְּנִסִּים רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֲבִיחַצִּירָא זִיע"א - סִידְנָא 'בְּבֵא סְאֵלִי', לְבַקּוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֶת הַדְּרָךְ לְאֶרֶץ עֲשֵׂה בְּאַנְיָה, וְכִיָּאָה לְצַדִּיק וְקְדוֹשׁ שְׁכָמוֹתוֹ, כָּל מְשִׁף הַהַפְּלָגָה הַסִּתְגַּר בְּתַאוֹ, וְהָיָה שְׁקוּעַ בְּלַמּוֹד תּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת ה'.

מִנֵּין הָיוּ לְיוֹסֵף הַכַּחוֹת הַכַּבִּירִים הַלְלוֹ?

תּוֹף כְּדֵי הַפְּלָגָה, הַתְּחוּלָּה סְעָרָה עֲנָה. הָיָה זֶה בְּעָרֵב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְה' בְּבֵא סְאֵלִי קָבַל אֶת פָּנָי שַׁבַּת הַמְּלָכָה בְּחֻדוֹה וּבְצִיָּהּ, וּבִרְבֵּי דִבְקוּתוֹ בְּשַׁבַּת וּבְקֹדֶשְׁתָּהּ - לֹא חָשׂ בְּתַנּוּדוֹת הָאֲנִיָּה הַמְּטַלְטֶלֶת בֵּין הַגְּלִים הַסּוֹעֲרִים.

אֵלָּא הַתְּשׁוּבָה לְכָךְ, שֶׁאֲצַל יוֹסֵף לֹא הָיָה הַדְּבָר כָּלֵל 'נְסִיּוֹן', הוּא לֹא הָעֵלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שׁוּם אֲפִשְׁרוּת לְטַל לְעֲצָמוֹ פְּלִשְׁהוּ מִן הַכְּבוֹד וְהַתְּהַלָּה, וְכָל כֵּךְ לָמָּה? מִשׁוּם שֶׁמְרַגַע עוֹמְדוֹ עַל דַּעְתּוֹ הָיָה מִחְדִּיר לְעֲצָמוֹ בְּכָל הַלִּיכּוֹתָיו וְאַרְחַ חַיָּו, שֶׁהַכֵּל מִיַּד ה', הוּא חָשׂ בְּכָל רְנַע וְרַגַע אֶת חֲסָדֵי ה' עֲלָיו, וְאֶת הַסִּיעָתָא דְשִׁמְיָא לָהּ הוּא זוֹכֵה מִיַּדוֹ הַרְחֵבָה.

הַצַּדִּיק הָיָה נִתּוֹן בְּשִׁרְעָפָיו, שְׂרוּי בְּעוֹלָמוֹת עֲלֵאֵיִם, אֲבָל מְשָׁרְתוֹ הַנְּעַר מִשֶּׁה שְׁטִרִית [הַמְּכַנָּה 'מִשֶּׁה הַקְּטָן'], חָשׂ הֵיטֵב בְּטַלְטֶלֶת הָאֲנִיָּה, וּבַהַחֲבֵא יָצָא מִתַּאוֹ וְעָלָה עַל הַסַּפּוֹן לְחֻזוֹת בְּגִלֵי הָעֲנָק הַמְּתַנַּשְׂאִים לְגַבָּה כָּל יָאֲמֵן, וּמִשְׁתַּבְּרִים בְּקוֹל רַעַשׁ גְּדוֹל, בְּעַנְנֵי קֶצֶף בּוֹהֵק.

עַם הַרְגָּשָׁה שְׁכֹזוֹ חֵי יוֹסֵף בְּטַבְעֵיּוֹת מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ, וּכְפִי שֶׁאֲנִי מוֹצְאִים שְׁעוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּבֵית פּוֹטִיפֵר נֶאֱמַר 'וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אֵתוֹ, וַיִּפְרַשׁ רִשְׁ"י שֵׁם שְׁמִים שְׁגוּר בְּפִיו', לְאַחַר מִכֵּן בַּעַת שֶׁפָּתַר אֶת הַחֲלוּמוֹת לְשֶׁר הַמְּשָׁקִים וּלְשֶׁר הָאוֹפִים הוּא אוֹמֵר 'הָלוֹא לְאֱלֹהִים פְּתַרְנִים', וְכֵךְ גַּם בְּעַתִּיד, כֶּאֱשֶׁר יִתְדַע אֶל אֲחָיו יֹאמֵר לָהֶם 'כִּי לְמַחֲיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם', וּבְהַמְשֵׁף דְּבָרָיו: 'וְעַתָּה לֹא אֲתָם שְׁלַחְתֶּם אֵתִי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁימֵנִי לְאֵב

לְפִתְעַ צָדָה עֵינֵנו תְּכוֹנָה קְדַחְתַּנִּית, הוּא רָאָה אֶת רַב הַחוּבֵל מְנַחֵה אֶת צְלוֹת הַמְּלַחִים בְּהַכְנַת סִירוֹת הַהַצְּלָה, וְהַנּוֹסְעִים הַמְּבַהֲלִים חוֹגְרִים אֶת חַגוּרוֹת הַהַצְּלָה וְנִכְנָסִים לְסִירוֹת. רַב הַחוּבֵל הַבְּחִין בְּמִשֶּׁה הַקְּטָן וְצִעַק לְעַבְרוֹ כְּשֶׁקוּלוֹ מִתְנַשֵּׂא מְעַל לְרוּחוֹת הַשׁוֹרְקוֹת וּמִשְׁבָּרֵי הַגְּלִים: "מִהָר לָךְ הַזֶּעַק אֶת רַבְּךָ שְׁיָבוֹא לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ, הָאֲנִיָּה עוֹמְדַת לְטַבַּע, וּבְכֹנְנָתָנוּ לְנִטְשׁ אוֹתָהּ בְּכָל רְנַע".

"איש קדוש וצדיק! נוסעי האגיה חבים לך את חייהם, בזכותך נצלה האגיה וכל נוסעיה".

ענהו הצדיק 'בבא סאלי' ברב ענותנותו: "טעית, בורא העולם הוא שהצילנו, ולו חבים אנו את חיינו. עלינו להודות לו על חסדו הגדול ועל הנס שגמל עמנו".

נשק רב החובל את ידי הצדיק, עלה לספון עליו התגודדו הנוסעים ואנשי הצות, והכריז בקול גדול: "דעו לכם שנמצא בינינו קדוש עליון, רב יהודי שבזכותו נצלנו פלנו, הבה נרד לתאו ונודה לו". ירדו כלם לתאו של הצדיק, אך מצאוהו נעול. 'בבא סאלי' סגר את תאו ולא קבל יותר פני איש. הוא נפנה לקים את מצות 'סעודת השבת'.

הגאונה - מאבדת זכות השכל

פעם אחת, באשר הגיע אחד מחסידי השרף מקוצק זיע"א לשאל בעצתו, אמר לו האדמו"ר: "כלום סבורים אתם כי באשר באים אלי לשאל עצה, אנו עולים השמימה פותחים את הפנקס ומסתכלים בפתוב שם, ומיד באשר נכנס אדם שני לשאל עצה שוב נפתח הפנקס מן השמים לעין בו, וכן תמיד. איזו עזות דרושה לך? אלא בשעה שבאים לשאל עצה הרי הנשאל בא לכלל גאות, ומאבד את זכות שכלו, על פן יש ראשית כל לבטל את הגאונה בעמל רב, ואחר כך יש לעין כלום ענין זה הולם את ההלכה, ואחר כך אם הוא הולם את מדת הישר, ורק אחרי כל אלה אפשר להעניק עצה".

גדר הענוה האמתית

מהי ענוה אמתית? במשכל ראשוני, נתן הנה לחשב שפדי להקרא ענו, צריך האדם להחשיב את עצמו כנטול ערה, כליל החפרונות, לא לראות בעצמו בר-מעלה בלשהי. אולם לכאורה לא יתכן לומר כן, והראיה לכך: שהלא משה רבנו ידע בהכרח את מעלתו

מהר משה הקטן ונחפז לתאו ברגלים כושלות מעצם טלטלות האגיה, ומצא את הצדיק בסיום התפלה. הוא הודיע לו בהתרגשות על הסכנה המרחפת, וספר שהאגיה עומדת לטבע ונוסעיה כבר נכנסו לסירות ההצלה, "ימהר הרב ויעלה עמי" - קרא הנער המבהל - "רב החובל הזהיר שהזמן קצר והסירות עלולות להפליג".

הצדיק נשאר שלו ובוטח, זיו פניו הקורן מקדשת השבת לא הועם, כל בהילות לא נשמעה בקולו, והוא שאל: "ההכנת את השלחן לסעודת השבת?", "כן" - אמר משה הקטן והביט על השלחן, הכל היה מוכן, אבל בתנודות האגיה נפלו כל המאכלים והתגבבו זה על זה בפנת התא. "אם כן" - אמר הצדיק בקול בוטח - "הגש לי את היין ואת הכוס לקדוש וירחם ה'". מבלבל ונבוך הושיט משה הקטן את כוס הקדוש ומזג את היין ביד רועדת מפחד, והצדיק החל לקדש על היין במתינות ובכונה רבה כמונה מעות. שטה 'בבא סאלי' מכוס הקדוש, מסרה למשרת וצוהו לעלות אל הספון ולשפף את שארית היין שבכוס לתוף היים.

העיד המשרת: בו ברגע שהיין שבכוס נשפף אל גלי היים, קמה הסערה לדממה, הרוח שקטה לפתע, הגלים נחו מזעפם, היים נרגע וקבל מראה חלק פראי, האגיה התיצבה ושיטה כאלו היתה באגם...

רב החובל שעמד ליד סירות ההצלה הבחין בנעשה, הוא רץ לעבר המשרת, תפס בזרועו, ותבע לדעת מה עשה שכן רגע שקט היים מזעפו. "לא כלום" - אמר משה הקטן - "לא עשיתי כלום, רק בצעתי את פקדת הרב". "בוא ונלך אל רבך" אמר לו רב החובל, ושיניהם ירדו לתאו של הבבא סאלי.

נכנס רב החובל בפחד ובמורא, הסיר את כובעו ביראת כבוד, והשתחוה לפני הרב:

פְּרִשְׁת מִקֵּץ

בְּעֶרְף עֲצָמוֹ, עַל הַפְּסוּק (ויקרא י, ג): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכְבֹּד", פֶּרֶשׁ רַש"י: "אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְאֶהֲרֹן אֶהֲרֹן אֲחִי יוֹדֵעַ הֵייתִי שִׁיתְקַדֵּשׁ הַבַּיִת בְּמִידְעוֹ שֶׁל מְקוֹם וְהֵייתִי סְבוּר אוֹ בִּי אוֹ בְּךָ, עֲכָשׁוּ רוּאָה אֲנִי שֶׁהֵם גְּדוּלִים מִמֶּנִּי וּמִמֶּךָ", הֲרִי שֶׁהֲחָשִׁיב מֹשֶׁה אֵת עֲצָמוֹ וְאֵת אֶהֲרֹן לְמַכְבְּדוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאִם כֵּן הֵיכָן הִיא הַעֲנָוָה?

אֵלָּא בְּדִיוק כְּפִי שֶׁבְּאַרְנוּ, עָנּוּ אֵינּוּ מִי שְׁכּוֹפֵר בְּמַעֲלוֹתָיו אוֹ אֵינּוּ מוֹדֵעַ לָהֶן, שֶׁכֵּן הֵיחָד יִקְרָא שׁוֹטֵה וְלֹא עָנּוּ. מִיְהוּ אִם כֵּן עָנּוּ אֲמַתִּי? זֶה שֶׁמוֹדֵעַ הֵיטֵב לְמַעֲלוֹת וְלִכְשׁוֹנוֹת שֶׁחָנַן בָּהֶם, אֵךְ מְכִיר שְׂאִינָם מִשְׁלוֹ, אֵלָּא מִתְּנַת הַבוֹרָא שֶׁחָנְנוּ בְּרַב חֶסֶד וְטוֹבוֹ, וּמִמִּילָא אֵינּוּ חוֹשֵׁב שֶׁמְגִיעָה לוֹ עַל כֵּךְ הַעֲרֵכָה יִתֵּר עַל זוּלָתוֹ.

וְזֹאת בְּרוּחַ הָאֱמוּנָה אֲצֵל יוֹסֵף: "תְּלֵה הַגְּדֵלָה בְּבַעֲלֵיָהּ", יוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵיחָד מוֹדֵעַ לְגְדֻלּוֹתָיו, אֵךְ יָדַע מִי הִבִּיא עָלָיו אֵת הַגְּדֵלָה, וּמִי אִם כֵּן בְּעֵלֵיהָ הָאֲמַתִּיִּים - "בְּלַעֲדֵי! אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֵת שְׁלוֹם פְּרַעָה".

כְּגִדְלָתֶם בַּתּוֹרָה - כֵּךְ גְּדֵלְתֶם בְּעֲנָוָה!

הַעֵיד הַגָּאוֹן רַבֵּי שְׂרָגָא פִּיִּיפֵל שְׁטִיִּיבְרַג, תַּלְמִיד הַגָּאוֹן רַבֵּי אַבְרָהָם יִשְׁעִיָהוּ קַרְלִיץ - ה'תּוֹזֹן אִישׁ יִצ"ל:

"הַכֵּל הֵיחָד רַבְּנוּ מִסְתִּיר מִפְּנֵינוּ, אֲבָל מִדַּת עֲנוּתָנוֹתוֹ - כְּמַעַט שְׁלֹא הֵיחָד בְּאֶפְשָׁרוֹתוֹ לְהַסְתִּיר. רָאִינוּ אוֹתוֹתֶיהָ עַל כָּל תְּנוּעַת אַבְרָיו. מִי לֹא רָאָה כִּיצַד הֵיחָד מְשִׁיב 'שְׁלוֹם' לְכָל אָדָם, מִיּוֹם הַגִּיעוֹ לְבִנְי בְּרַק עַד יוֹם פְּטִירָתוֹ, בְּאִיזוֹ הַכְּנָעָה וְשִׁפְלוּת הֵיחָד עוֹשֶׂה זֹאת. וּמִי לֹא רָאָה בְּלִיל שֶׁבֶת אֵת עֲנִיַת ה'שְׁבַת שְׁלוֹם' לְכָל אֶחָד, אֵךְ לִילָדִים קִטְנִים, בְּאוֹתָהּ הַכְּנָעָה מִפְּלִיאָה, וְזֹאת בְּהַתְחַשֵּׁב בְּכָךְ שֶׁהַמְדַבֵּר הוּא בְּרַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל".

הַעֲצוּמָה וְאֵת גְּדֵל עָרְכוֹ כְּנֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעֵיד עָלָיו (בְּמִדְבָר יב, ז): "עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, פֶּה אֵל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת", "וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ ה' פְּנִים אֵל פְּנִים" (דְּבָרִים לד, ט), וּבַעֲדוֹת שֶׁנֶּאֱמָרָה בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה - מֹשֶׁה רַבְּנוּ מְכָרַח לְהֶאֱמִין.

אֵלָּא פְּשוּט הַדְּבָר, שְׁגַם עָנּוּ אֲמַתִּי מְכִיר וּמוֹדֵעַ לְעֶרְף מַעֲלוֹתָיו, אֵךְ אֵינּוּ מְרַגֵּשׁ כִּי מְגִיעַ לוֹ כְּבוֹד בְּשֵׁל כֵּךְ, כְּרִי לוֹ שְׂאִין לוֹ מִשְׁלוֹ וּמְזוּכָתוֹ וְלֹא כְּלוֹם, אֵלָּא הַכֵּל מִתְּנַת חֶנֶם מִרַחֲמֵי וְחֶסֶדֵי ה' עָלָיו. וְאֲדַרְבֵּה, כְּכָל שְׁנַחֲזָן בְּכַחוֹת וְכִשְׁרוֹנוֹת יוֹתֵר מְזוּלָתוֹ - כֵּן אֵלוֹ מְחַיִּבִים אוֹתוֹ לְהַעֲפִיל לְמַדְרָגָה גְּבוּהָה יוֹתֵר, וְכָכָל שְׁמַתְעֵלָה יוֹתֵר, וְזוּכָה לְהַפִּיר בְּגְדֻלָּתוֹ הָאֵינְסוֹפִית שֶׁל הַבוֹרָא - כֵּךְ חָשׂ יוֹתֵר בְּשִׁפְלוּתוֹ וְאֶפְסִיוֹתוֹ שְׁלוֹ.

וַיֵּשׁ לְבָאָר בְּרוּחַ זוֹ מֵאֱמֶר הַתְּנָא בְּאֵבוֹת (כ), "אִם לְמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה אֵל תַּחְזִיק טוֹבָה לְעֲצָמְךָ כִּי לְכֵךְ נּוֹצַרְתָּ", דְּהֵינּוּ מַעֲצָם זֶה שֶׁלְּמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה וְהַגַּעַתָּ לְהַשְׁגָּה שְׁכֻלִית גְּבוּהָה, מוֹכַח שֶׁלְּכֵךְ נּוֹצַרְתָּ, דְּהֵינּוּ שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ טַמֵּן כֵּךְ אוֹתָם כְּשׁוֹרִים וַיְכַלּוּת הַנְּדַרְרָשִׁים לְכֵךְ, וּמִמִּילָא אֵל תַּחְזִיק טוֹבָה לְעֲצָמְךָ, אֵלָּא לְבוֹרָא שֶׁיִּצַר אוֹתָךְ עִם כַּחוֹת אֵלוֹ.

תּוֹז"ל אוֹמְרִים 'פֶּה שִׁיחַתָּן שֶׁל עַבְדֵי אָבוֹת מִתּוֹרָתָן שֶׁל בְּנִים'. כְּאֲשֶׁר אֵלִיעֶזֶר עֲבָד אַבְרָהָם מִתְּפִלָּל לְבוֹרָא שֶׁיִּזְכֶּה לְהַצְלִיחַ בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ וְלִמְצָא אִשָּׁה לְבֵן אֲדוֹנוֹ, הוּא אוֹמֵר (בְּרַאשִׁית כה, יב-יד): "ה' אֱלֹהֵי אֲדָנִי אַבְרָהָם הַקָּרָה נָא לְפָנַי הַיּוֹם... וּבָה אֲדַע כִּי עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם אֲדָנִי", מְבַאָרִים רַבּוֹתֵינוּ שֶׁסִּיּוֹם דְּבָרָיו שֶׁל אֵלִיעֶזֶר הֵנָּם חֶלֶק בְּלִמְתֵּי נִפְרָד מִהַבְּקָשָׁה, גַּם אִם אֲצִלִּיחַ בְּשִׁלְיָחוֹתֵי, יְהִי רְצוֹן שְׁלֹא אֲמַשֵּׁךְ חִלְיָה לְתַלּוֹת אֵת הַהַצְלָחָה בְּכַחֵי וּבְכִשׁוֹרֵי, אֵלָּא בְּחֶסֶד אֲשֶׁר אִתָּה הַבוֹרָא עוֹשֶׂה עִם אֲדוֹנֵי.

הַגָּאוֹן רַבֵּי יְהוּדָה לִיב חֶסֶמֶן יִצ"ל, מוֹכִיחַ מְדַבְרֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ עֲצָמָם, שֶׁהֵיחָד מֹשֶׁה מְכִיר

פעם צעד בהלכות אדם נכבד, ולפניו צעד אברך אחד שלא שית לבו פי רבן של ישראל הולך מאחוריו. העיר מישהו לאותו אברך שיפנה הדרך לסטיפלר. רבנו הרגיש בדבר ואמר: "מה אתם רוצים מאברך זה, וכי במה אני חשוב ממנו?".

וכשמסר שעורים בישיבת 'בית יוסף' נובהרדוק, היו באים בחורים מישיבת סלבודקה לשמע את שעוריו, שנמשכו עד עשרים וחמש דקות. "אינני יודע מדוע באים" - אמר - "הרי זה בטול תורה".

בשנתו האחרונה, אחר השעור שאמר כולל 'חזון איש' ביום השנה לבעל החזון איש, כשנדחקו רבים לראותו, ספר שה'חפץ חיים' שעה פעם בבניאליסטוק, והצטופפו רבים לראותו, והיה הדחק גדול... תמה החפץ חיים: "מה קרה? וכי יש לי גבנת?".

אעשה הכל - ובלבד שלא ידברו בשבחי...

הצדיק רבי נחום זאב מברנוביץ' זצ"ל, ענותן ושפל ברוך היה, ובעל פרחו הטילו עליו רבותיו לכהן כרב קהל עדת החסידים בעיר. נתאספו טובי העיר ובמעמד הקהלה פלה הכתירוהו לרבם, כאשר הגיע תורו לדרוש, נעמד על רגליו, ואמר: איתא בגמרא (שבת קיח): "אמר רבי יוסי, מימי לא עברתי על דברי חברי, יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חברי עלה לדוכן - אני עולה". והקשו התוספות (ע"פ מהרש"א שם) ממה נפשך, אם רבי יוסי עלה לדוכן ונשא בפיו אף על פי שאינו כהן, לכאורה יש בזה אסור 'ברכה לבטלה', ועוד הקשה הרמ"א (או"ח קכח, א), הלא קיימא לן (פתבות כה, א) זר הנושא בפיו עובר בעשה, ואיך יתכן שעשה בן למען לא יעבר על רצון חבדו, ואם רק עלה לדוכן ולא נשא בפיו - מה הרבותא בזה? ונשארו בצריף עיון.

אלא - המשיך רבי נחום זאב - אכן עלה רבי יוסי לדוכן ולא נשא בפיו, ואף על פי

פעם לאחר ההקפות בישיבת פוניבז' בהן השתתף, לוו אותו לביתו בני הישיבה בהמוניהם. באמצע הלוכו שמע קול ילד קטן הפונה לאביו בתם ילדות ושואלו: "אבא, לשם מה מלוים אותו, וכי אינו מכיר את הדרך לברו?", נפנה אליו ה'חזון איש' בחיוף ואמר לו: "גם אני שואל שאלה זו, לשם מה?".

על עצם ענותנותו של גיס ה'חזון איש', הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל - ה'סטיפלר', מספר בספר 'תולדות יעקב' (עמ' קפ):

כל הנהגתו בקדש בימי חייו עלי אדמות היתה בשפלות, בתקופה בה היה דר עם גיסו החזון איש זצ"ל, ראו את ההתבטלות הגדולה שלו והכניעתו בלי גבול כלפי החזון איש. אף שכבר בעצמו היה גדול בתורה, תמיד ישב בקרן זוית, לא נזקק למשרתים ולעוזרים, ואף לא לבש אצטלת רבנים, רק מעיל ארץ וקפוטה שבתית.

כשהראו לו את דברי ה'ערוך לנר' (ר"ה טו, ב) הכותב שעקר מדת הענוה הוא להיות 'משים עצמו כשירים', שחושב האחרים כעקר ואת עצמו משים לשירים, הפטיר ואמר: "אה, זה הרי כל כך טוב להיות 'משים עצמו כשירים'".

גדולים וטובים קבעו, שזכה לתורה כפי שזכה, ולפרסום ספריו בכל העולם, עקב מדת ענותנותו העצומה.

בשעת ההלוייה של רעייתו הרבנית מרים ע"ה, שהתקיימה בערב ראש חודש ניסן תשל"ג, בקש אחר מישהו שייספידה, והכל פתדו, עד שנמצא תלמיד חכם שהסכים. בקשו הסטיפלר שיציין בהספדו, שהזכות הגדולה אשר כל כך הרבה שנים שמשה את אחיה ה'חזון איש' תעמד לה להכנס מיד למנוחת גן עדן. לא זכות היותה אשת חבר לגדול הדור, אלא זכות השמוש לפני אחיה ה'חזון איש'.

עֲזוּבוֹנוֹ חֲסֵדִיךָ, אֲזִי רְאוּי לֹו לְבַקֵּשׁ עַל הָעֵתִיד, שֶׁהֲלֹא לְרַחֲמֵי ה' אֵין קֵץ וְאֵין תְּכֵלִית, עַל כֵּן אֲנוּ מוֹסִיפִים דְּרוֹקָא בְּעַת הַזֹּאת וְאֵל תִּטְשֵׁנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ לְנִצַּח, שֶׁכֵּן רַק עֵתָה רְאוּי לָנוּ לְבַקֵּשׁ עַל זֶה. וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה יֵשׁ לְבָאֵר בְּלִשׁוֹן בְּרַכַּת מוֹדִים 'הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהִמְרַחֵם כִּי לֹא תִמּוּ חֲסֵדֶיךָ' דִּהֵינּוּ שְׁאֲנוּ מְכִירִים שֶׁהֲכַל חֲסֵד וְרַחֲמִים, מִמִּילָא 'כִּי מֵעוֹלָם קוּיֵנוּ לָךְ, אֲנוּ מְקוּיִם לִישׁוּעַת ה' עַד עוֹלָם, שֶׁהֲלֹא כְּאֲמוֹר אֵין גְּבוּל לְרַחֲמֵי ה' וְחֲסֵדוֹ.

וּבְזֶה יֵשׁ לְבָאֵר דְּבָרֵי יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּתַפְלֹתוֹ עַל הַצֵּלָתוֹ מֵעֵשׂוֹ אַחִיו: "קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת עַבְדְּךָ... הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחִי מִיַּד עֵשׂוֹ", וּפְרָשׁ רַש"י: נִתְמַעְטוּ זְכוּיֹתֵי בְּסִפְת הַחֲסָדִים שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּדִי עַד עֵתָה. אוֹלָם הִרְמַבְּיָן הַקְּשָׁה עַל פְּרוּשׁוֹ, וּפְרָשׁ "קִטְנֵתִי" - "לֹאמַר כִּי קִטְנָן אֲנִי מִהֵיוֹתִי רְאוּי לְכָל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמִּי... וְכֵן אָמְרוּ בְּבִרְאשִׁית רַבָּה (פ"ו): קִטְנֵתִי, רַבִּי אֲבָא אָמַר אֵינִי כְּדָאִי". וְלְכַאוּרָה קֶשֶׁה, כִּינּוּן שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ מְשַׁכְנֵעַ שְׁאֵינוּ רְאוּי לְכָל הַחֲסָדִים, כִּיֵּצֵד הוּא מְרַהִיב עַד בְּנִפְשׁוֹ לְהַמְשִׁיךְ וּלְבַקֵּשׁ הַצִּילֵנִי נָא? אֵלֹא לְפִי הָאֲמוֹר בְּדַבְרֵי הַגֵּר"א, נִמְצָא לְכַף פֶּתַח בְּאוֹר: אֲדַרְבְּהָ, כִּינּוּן שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ מוֹדֵעַ לְכַף שְׁאֵין הוּא רְאוּי לְטוֹב מִצַּד זְכוּיֹתֵינוּ, אֵלֹא הֲכַל בְּחֲסֵד וְרַחֲמִים, אֲזִי יֵשׁ לֹו פֶתַח וְכֵן פֶּה לְבַקֵּשׁ בְּנוֹסֶף הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחִי, כִּי הֲרִי אֵין קֵץ וְתְכֵלִית לְרַחֲמֵינוּ.

עַל פִּי דְרָף זֹו נִתֵּן לְבָאֵר אֵת תְּגוּבַתוֹ שֶׁל פְּרָעָה, לְאַחַר שֶׁפֶתֶר יוֹסֵף בְּחֻמְכָּה אֵת חֲלוּמוֹתָיו (בְּרֵאשִׁית מ"א, ל"ט): "וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֵל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֵלֵהֶם אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין נִבּוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ", וְלְכַאוּרָה יִפְלֵא, גַּם אִם מִצָּא פְּרָעָה בְּיוֹסֵף חֻמְכָּה מְסִימַת בְּעֵינָיו פֶּתַח הַחֲלוּם, מִנִּין הַבְּטָחוֹן לֹאמַר עָלִיו 'אֵין נִבּוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ? וְיִמִּי עָרַב שֶׁתִּמְצָא בּוֹ חֻמְכָּה בְּכָל הָעֲנִינִים?

אֵלֹא לְהָאֲמוֹר, אָמַר לֹו פְּרָעָה: אֵלֹו הַחֻמְכָּה מִשְׁלָף הֵיטָה - אֲזִי יֵשׁ קֵץ וְגְבוּל לְחֻמְכָּתוֹ

כֵּן יֵשׁ בְּהִנְהַגְתּוֹ מִשׁוּם חֲדוּשׁ: חֲשַׁשׁ רַבִּי יוֹסִי שְׁמָא כְּאֲשֶׁר יִסְרַב לְחַבְרִיו, יַחֲלוּ הֵם לְהַפְצִיר בּוֹ וּלְהַרְבּוֹת בְּשִׁבְחוֹ, וְיִקּוּם שְׁאוּן רַב מְסִבִּיבּוֹ, וּמִתּוֹךְ שֶׁנִּקְעָה נִפְשׁוֹ מִכָּל אֵלֶּה - קָם וְעָלָה מִיַּד לְדוּכָן, רַק כְּדִי שֶׁיִּפְסִיקוּ לְשִׁיחַ בּוֹ, אַחַר כֵּן כְּמוֹכֵן שֶׁלֹא נִשְׂא כְּפִיו וְלֹא נִכְשַׁל בְּבִרְכָה לְבִטְלָה.

הַמְּפִיר שֶׁהֲכַל מִחֲסָדֵי הַבוֹרָא - זוֹכֵה לְעוֹד וְעוֹד

וְכַתֵּב הַסְּטִיפְלָר זַ"ל בְּסִפְרוֹ 'חֵי עוֹלָם': "אֲבָל הַזּוֹכֵה לְמִדַּת הָעֲנָוָה, לְהַרְגִישׁ אֵת עֲצֻמוֹ בַּפֶּעַל מִמֶּשׁ כְּדָבָר שְׁאֵינוּ כְּלוּם, בְּהַתְּבוּנָה שֶׁכָּל מַהוּתוֹ חֻמְכָּתוֹ וְהַרְגֵּשׁוֹתָיו וְיִפִּי כְּשֶׁרוֹנוֹתָיו וְקִנְיָנוֹ - הֲכַל אֵינוּ שְׁלוֹ, כִּי אִם שְׁאוּל נִשְׂאֵל לֹו לְזִמְן קְצוֹב מֵאֵת ה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עָשָׂהוּ, וְעֵתִיד לְטָלָה מִמֶּנּוּ בְּהִגִּיעַ יוֹמוֹ, וּלְכַבּוֹ נִשְׁבֵּר בְּאֲמַת - מִיַּד שׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טְהוֹרָה, אֲמוּנָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'".

וּבְכוּדָאִי, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם יִפִּיר וַיִּדַע שֶׁכָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לֹו - הֲכַל מִיַּדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּמִתְנַת חֲנּוּם גְּמוּרָה, וְהוּא מִצַּד מַעֲשָׂיו אֵינוּ רְאוּי לְכָלוּם, יִזְכֶּה מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ לְשַׁפֵּעַ רַב שֶׁל בְּרַכָּה וְהַצֵּלָחָה עוֹד וְעוֹד, כְּפִי שֶׁזָּכָה לְזֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק בְּזִכּוֹת אָמְרוֹ לְפָנֵי פְּרָעָה 'בְּלַעֲדִי'.

וַיֵּשׁ לְהַסְבִּיר עִמָּךְ הָעֲנִיָּן עַל פִּי בְּאוּרוֹ שֶׁל הַגֵּר"א (פ"י מְשַׁלִּי כ"ה, טו), בְּלִשׁוֹן תְּפִלַּת נְשֻׁמַּת (לְמַנְהַג אַחֲרֵינוּ הָאֲשִׁכְנִזִּים): "עַד הִנֵּה עֲזוּרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזוּבוֹנוֹ חֲסֵדֶיךָ, וְאֵל תִּטְשֵׁנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ לְנִצַּח", וְלְכַאוּרָה צְרִיךְ בְּאוֹר, הֲלֹא בְּעַת הַזֹּאת אֲנוּ עוֹסְקִים בְּהוֹדָאָה לְקַב"ה עַל הָעֵבֶר, וְאֵיךְ מִתְקַשְּׁרֵת לְכַאֵן פֶּתָאוּם בְּקֶשֶׁה עַל הָעֵתִיד? מִבָּאֵר הַגֵּר"א: כְּאֲשֶׁר אָדָם חוֹשֵׁב כִּי הַטּוֹב מֵגִיעַ לֹו בְּזִכּוֹת מַעֲשָׂיו, אֲזִי אֵין לֹו זְכוּת לְבַקֵּשׁ עַל הָעֵתִיד, שֶׁכֵּן מִי יוֹדֵעַ הָאֵם זְכוּיֹתָיו לֹא תִמּוּ מִכְּבָר. אוֹלָם כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹמֵד לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁל עֲנָוָה, שֶׁכָּל מֵה שֶׁקָּבַל עַד עֵתָה הוּא בְּכַחֲנֵת רַחֲמִים וְחֲסָדִים גְּמוּרִים, 'עַד הִנֵּה עֲזוּרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא

וּמְרִיבָה וְשִׁנְאָת חֲנָם לְמִי שֶׁמִּנְגְּדוּ, וְאֵלֶּף רְעוּת כְּמוֹהָ. אָמֵן הַמְדָּה הַטּוֹבָה לְהַסְתֵּר בְּיוֹם הַמַּעֲשֵׂה כִּכְל הָאֶפְשָׁרִי, וְזֶה נִקְרָא לְמַעַלְה צְנוּעַ, וְעָלָיו נֶאֱמַר 'וְהִצְנַע לְכַת עִם אֱלֹקֶיךָ'.

לְמַדְנֵנו מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁל גְּאוּנֵי עוֹלָם אֵלוֹ, שֶׁהַמְכַבֵּד עֵקֶב מַעֲלֹתָיו הַרוֹחֲנִיּוֹת וַיִּדְעוּתָיו בַּתּוֹרָה, עָלוּל ח"ו לְאָבֵד אֶת כָּל מַעֲלָתוֹ בְּאֵם יִהְיֶה מִכָּה, וַיִּרְגִּישׁ כִּי הַכְּבוֹד מוֹנִיעַ לוֹ בְּצַדִּיק, וּמִמִּילָא, אִף מִי שֶׁבָּנִי אָדָם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ בְּעַל כְּרָחוּ, יֵשִׁיב אֶל לְבוֹ שְׂאִין שׁוֹם סִבָּה לְגִאוּהוּ, וְהַכֵּל מִיַּד ה' עָלָיו הַשְּׁפִיל. וְעַל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתֹב הַגְּאוּן רַבִּי חַיִּים מוֹלוֹדִין וְצ"ל (רוֹחַ חַיִּים ד, א) לְבָאֵר מַלּוֹת תַּפְּלַת 'אֱלֹקֵי נֹצֵר': 'וְנִפְשֵׁי כְּעֶפֶר לְכָל תַּהֲיֶה פֶתַח לְבִי בַּתּוֹרָתְךָ', רַק כְּאֲשֶׁר 'נִפְשֵׁי כְּעֶפֶר לְכָל תַּהֲיֶה' וְלֹא תִכְנַס בִּי הַרְגָּשָׁה שֶׁל יְהִירוּת אֶפְלוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, שֶׁיֵּךְ מִצָּב שֶׁל פְּתִיחַת לֵב בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אִוֵּלם כְּאֲשֶׁר נִכְנַסְתָּ בְּאָדָם גְּאוּהוּ פְּסוּלָה, לְבוֹ נֶאֱטָם לְכָל דְּבָר שֶׁבִקְדוּשָׁה ח"ו, וְהָרִי הוּא מִפְּסִיד בְּמוֹ יָדָיו כֹּל אֲשֶׁר קָנָה.

'עַד הַחֲתָנָה זֶה יַעֲבֹר'...

מַעֲשֵׂה שְׂאֵרַע אֶצֶל גְּאוּן יִשְׂרָאֵל הַחֲזוֹן אִישׁ וְצ"ל, הַכָּה גְּלִים בְּשַׁעְתּוֹ בְּעוֹלָם הַיְשִׁיבוֹת. וַיּוֹתֵר מִמֶּה שֶׁיֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂה זֶה לְלַמֵּד עַל הַיּוֹתוֹ אִישׁ-מוֹפֵת, בְּכַחֲנִיַת 'צַדִּיק גּוֹזֵר וְהַקַּב"ה מְקַיֵּם', יֵשׁ בּוֹ לְלַמֵּד עַל גְּדֻלוֹת עֲנוּתוֹנוֹת הַמַּפְּלִיאָה:

מַעֲשֵׂה בְּחֵתָן מִירוּשָׁלַיִם, תְּלָמִיד מִיְשִׁיבַת חֶבְרוֹן, שְׂיֹם קָדָם מוֹעֵד הַחֲפָה, נִגְשָׁה כְּלָתוֹ הַמִּיעֲדַת לְטַפּוֹל שֶׁגָּרְתִי אֶצֶל רוֹפֵא שְׁנַיִם, וְתוֹךְ כְּדֵי טַפּוֹל בְּלָעָה מִחַט אֶל תוֹךְ מַעֲיָה. מִיַּד הִבְהִילוּ אוֹתָהּ אֶל בֵּית הַחוֹלִים, וְהָרוֹפֵאִים אָמְרוּ שֶׁמִּצָּבָה מְעוֹרֵר דְּאָגָה, אִךְ טָרַם הַתְּלִיטוֹ אִם יִצְטָרְכוּ לְנִתְחָה אוֹ לֹאוֹ.

שֶׁלַח הַחֲתָן מִכָּרֶךְ בְּהוֹל אֶל הַחֲזוֹן אִישׁ, וְנִפְשׁוּ בְּשִׂאֲלָתוֹ הָאֵם לְהוֹדִיעַ לְמִזְמִנִים כִּי הַחֲתָנָה תִּדְחָה, אוֹ לְהוֹתִיר אוֹתָהּ בְּמוֹעֵדָה.

שֶׁל אָדָם. אוֹלָם כִּיּוֹן שֶׁמִּצָּהִיר אֶתְהָר כִּי כָל חֲכָמְתְךָ מִהַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, הַמְשַׁפִּיעַ עָלֶיךָ בְּכָל עַת וּלְכָל צָרָךְ, 'אֲחֵרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת', הָרִי לְחֲכָמְתוֹ יִתְבָּרֵךְ אִין גְּבוּל וְתַכְלִית, מִמִּילָא 'אִין גְּבוּן וְחָכָם כְּמוֹךָ'.

לְבִי לְבִי, הִרְחַק מִן הַכְּבוֹד!

וְכֵה כְּתֹב בְּעַל 'שְׁבֻט מוֹסֵר' בְּאִזְהָרוֹתָיו (פָּרָק כ אִזְהָרָה כ"א): "יִהְיֶה אָדָם זֶהִיר בְּשִׁדּוּרְשׁ בְּרַבִּים וְקוֹנֶה שֵׁם טוֹב לֹא יִהְיֶה לְבוֹ ח"ו מְזֶה, כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בְּרַבּוֹתֵינוּ ו"ל (אֲדַר"ב ל"ח, ג) בְּאֶחָד מַעֲשֵׂרֵת הַרוּגֵי מַלְכוּת, שֶׁשֶּׁאֵלוֹ מִמְּנוֹ חֲבָרָיו מִפְּנֵי מָה נִעְנַשׁ בְּמִיתָה חֲמוּנָה כְּזוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: שְׂמָא כְּשִׁדּוּרְשֵׁת בְּרַבִּים נִהְיֶה לְבָךְ, וְהַסְפִים עִמָּהֶם. עַל כֵּן מְאֹד מְאֹד יִהְיֶה נִזְהָר בּוֹ, וְאִם יָבוֹא אִיזָה הַנְּאָה בְּלָבוֹ מִחֲמַת מִסְפָּר שֶׁבְּחִירוֹ וְעָרַב לוֹ - יֵשִׁים אֶל לְבוֹ תִכְף בַּתּוֹךְ הַדְּרָשׁ וַיֹּאמֶר: לְבִי לְבִי הִרְחַק מִן הַכְּבוֹד! כְּמָה וְכִמָּה אֲנָשִׁים שֶׁהָיָה לָהֶם כְּבוֹד וַיִּגְדְּלוּ וְעָבְרוּ וּמָתוּ וְהָיוּ כְּלֵא הָיוּ!".

וְכֵן הַזְּהִיר הַגְּאוּן רַבִּי אֶלְיָהוּ רַגּוּלָר וְצ"ל בְּצוּנָתוֹ לְכַנְיֹו: "אֲנִי מִצְּוֶה וּמְזַהֵר אֶת בְּנֵי שְׂיִחָיו בְּגוֹרֵת כְּבוֹד אָב שְׂלֵא יִתְעַצְלוּ כְּלָל מִלְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה וְכוּ' וְלֹא לְשׁוֹם קְנִיַת שֵׁם חַס וְשְׁלוֹם, שְׂיִאמְרוּ עֲלֵיהֶם שְׂבַח, בְּקִי אוֹ חֲרִיף, כִּי כָל הַשְּׂבָחִים הַכֵּל וְרַעוּת רוּחַ, כִּי אִין שׁוֹם אָדָם הַמְשַׁבַּח עוֹמֵד לְהַמְשַׁבַּח בְּעַת צָר לוֹ ח"ו, כְּפִי שְׂרָאִיתִי בְּעֵינֵי, אֲשֶׁר כָּל הַכְּבוֹד וְהַשְּׂבַח שֶׁמְכַבְּדִים הָעוֹלָם אֶת הָאָדָם הוּא מִמֶּשׁ כְּאָרֶס נְחֹשׁ וְעַקְרָב, וְאִינָם מוֹעִילִים כְּלוֹם...

לְכֵן הַמְּבַחֵר... לְלַמֵּד לְשִׁמָּה וְלֹא לְקַבֵּל נַחַת וְכְבוֹד מִבְּנֵי אָדָם, כִּי אִין בְּזֶה מִמֶּשׁ, וְאִין בְּכְבוֹדָם שׁוֹם מִמֶּשׁ, וְלֹא לְחַנֵּם הַזְּהִירוֹ לְכַרְח מִן הַגְּדֻלָּה. וְהַמְּקַבֵּל בְּלָבוֹ נַחַת וְשִׁמְחָה עַל הַשְּׂבַח שֶׁמִּשְׁבַּחִין אוֹתוֹ וְעַל הַכְּבוֹד - יִדַּע נֶאֱמָנָה שֶׁהוּא פְּגוּם בְּנַפְשׁוֹ, וּמִגְרָשׁ מִמְּנוֹ קֵן הַתּוֹרָה וְאֶכְפַּנְיָא שֶׁל תּוֹרָה, וְאַחֲרִית הָעֵנָן הַכֵּל וְתַהוֹ, וּמִקְנָאִין בּוֹ בְּנֵי אָדָם, וְגוֹרֵם לוֹ קִטְטָה

מִיָּד צָוָה הַחֲזוֹן אִישׁ לְהֵשִׁיב: "לֹא לְדַחֵת! עַד הַחֲתָנָה תִּצָּא הַמַּחֲט מֵעֲצָמָה". וְכֵן הָיָה, לְמַחֲרַת בַּיּוֹם חָפְתָם, הֵבִיא אֵלָיו הַדְּוָר מִבְּרֵךְ בֶּן אַרְבַּע מְלִים: "מִזֶּל טוֹב, הַמַּחֲט יִצָּא..."

לְפִיכָף, אֵף שֶׁהִנְי בְּעֲצָמֵי רְחוּק מִלְּהִיּוֹת מְשָׁלֵם, אָבָל מְשׁוּם יִגִּיעַת הַפְּרִנְסָה תְּרַמְתִּי לְחֻזוֹק הַדָּת אִם רַב וְאִם מְעַט, אִם כֵּן אֵף שֶׁמְּלֹאכָה הִיא לְצַרְף מִמוֹן, הֲרִי מְלֹאכָה כְּשֶׁרָה וּמְעַלָּה הִיא..."

בַּחוּגִים הַתּוֹרְנִיִּים הַפָּךְ הַמְּאָרֵעַ לְשִׁיחַת הַיּוֹם, מְקַרְבֵי הַחֲזוֹן אִישׁ דְּבָרוֹ בְּהַתְּפַעְלוּת עַל אֹדוֹת הַמוֹפֵת הַגְּלוּי. כִּיּוֹן שֶׁהַבְּחִין בְּלִחְשִׁוֹתֵיהֶם וְשָׁמַע מַה הֵם מְדַבְּרִים, הַנִּיף יָדוֹ בְּבִטּוֹל: "אֵיזָה מוֹפֵת? כִּד הָיִנָּא טְלִיא נְקַפְתִּי אֲצַבֵּעַ עַד זֹכ דָּם, וְאִמָּא נְחָמָה אוֹתִי לֵאמֹר 'עַד הַחֲתָנָה זֶה יַעֲבֹר, וְאַנִּי... נִהְיֵתִי כְּמוֹתָה'."

דְּבָרִים פְּשׁוּטִים וְכִנּוּיִם אֵלּוֹ נִגְעוּ לְלִבּוֹ שֶׁל רַבֵּי חַיִּים, וְכָל אוֹתָה עַת הָיָה מִתְּפַעֵל מְעַנּוֹתוֹ וּפְשׁוּטוֹתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מְגִיד צְנוּעַ וְיִשָּׁר דְּרָךְ, שֶׁכֵּן דְּבָרֵי אִמָּת וְעֲנוּהָ שְׂכָאֵלוֹ, אֲכֵן מְשִׁפִּיעִים רַק טוֹבָה לְמַאֲזִינֵיהֶם.

חֲשָׁשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבֵּי נַחוּמְקָה

הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבֵּי נַחוּמְקָה מֵהוֹרֹדְנָא וְצ"ל (רַבּוֹ וּמוֹרֵה דְּרַבּוֹ שֶׁל ה'חֲפֵץ חַיִּים' בִּימֵי צְעִירוֹתוֹ) נֹדַע כְּגֵאוֹן מְפָלֵג בַּתּוֹרָה וְצַדִּיק קְדוֹשׁ מֵאִין כְּמוֹתוֹ, חֲרָף זֹאת - מְעוֹלָם לֹא חָפֵץ לְטַל אֶת עֲטֹרַת הַרְבֵּנוּת, וְלִמְחִיתוֹ הַתְּפָרְנִס כְּדֵי מְשַׁכְּרַת זְעוּמָה מִתְּפַקִּידוֹ כְּשֶׁמֶשׁ בֵּית הַמְּדַרְשׁ.

ה'מְגִיד' שֶׁנִּגְע בְּלִבּוֹ שֶׁל 'אָבִי הַיְשִׁיבוֹת'

בְּיָמִים כְּתוּקָנָם, לֹא הָיָה נוֹהֵג הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים מוֹלוּזִין וְצ"ל, לְטַרַח וְלִלְכֵת לְשִׁמְעַ אֶת דְּרָשׁוֹת ה'מְגִידִים' הַמְּזַדְּמָנִים, שֶׁהִיָּתָה דְרָכָם לְסַבֵּב בְּעִירוֹת וּלְהִטִּיף מוֹסֵר לְהַמוֹנִים. פְּעַם אַחַת יָצָא מְגִידוֹ וְהִלֵּךְ לְשִׁמְעַ 'מְגִיד' אַחַד, וּמָה מְאֹד הָיָה מְרַצָּה מִמְּשִׁמְעַ אֲזַנָּיו.

פְּעַם פָּנְתָה אֵלָיו אִשְׁתּוֹ וְטַעְנָה בְּפִיהָ: "הֵן לִיגִיעַתְךָ בַּתּוֹרָה וְיִרְאַתְךָ אֵין חֶקֶר, וּמִדּוּעַ עֲלִינוּ לְסַבֵּל צַעַר פְּרִנְסָה, הוֹדִיעַ נָא צַעְרְךָ לְגִדּוּלִים וְיִתּוּרוֹ לָךְ אֵיזָה כְּהֵנַת רְבֵנוּת, וְתַחֲיָה בְּכַבוֹד בְּאַהֲלָךְ. בְּפִרְט שְׁעָרִים רַבּוֹת סְבִיבוֹתֵינוּ חֲפִצּוֹת לְשִׁים עֲטֹרַת הַרְבֵּנוּת עַל רֵאשִׁיךָ."

וְכֵן פָּתַח הַמְּגִיד אֶת דְּרָשׁתּוֹ: לְכַאוּרָה תְּמוּהָ הוּא, מִדּוּעַ עוֹמֵד אֲנִי לְפָנֶיכֶם וְדוֹרֵשׁ וְאַתֶּם יוֹשְׁבִים קְשׁוּבִים וּמַאֲזִינִים לְדְבָרִי, וְכִי טוֹב וְכִשֵּׁר אֲנִי מִכֶּם? הַתְּשׁוּבָה הִיא: לֹא, אֵינִי צַדִּיק וְיִשָּׁר מִכְּלָכֶם, אֲלֵא שְׁלוֹשׁ בְּנוֹת יֵשׁ לִי לְחַתָּן וְדַחֲוִק אֲנִי לְפְרִנְסָתִי, לְכֵךְ טוֹרַח אֲנִי לְהַרְצוֹת אֶת דְּרָשׁוֹתֵי בְּפָנֵי קָהָל וְעֵדָה, וְכֵנִי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשִׁים בְּאִים וְשׁוֹמְעִים, וְאַחַר כֵּן מְטִילִים מְעוֹתֵיהֶם לְקַעֲרָה שֶׁהַצְּבָתִי לְפָנֵיהֶם. וְנִמְצָא אֲנִי נִשְׁכָּר לְפְרִנְסָתִי.

הַיְשִׁיב לָהּ הַצַּדִּיק: "הַחֲרִישִׁי וּבַל תְּדַבְּרִי דְבָר עַל אֹדוֹת זֶה! כִּי פִה אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ כָּלֵל אֶת תְּכוּנָתִי, וְרַבִּים יַחֲשִׁבוּ אוֹתִי לְמַפְלֵג גְּדוֹל בַּתּוֹרָה. אֵף כִּאֲשֶׁר אָבּוֹא לְעִיר חֲדָשָׁה בְּתוֹר רַב הַעֲדָה, בְּטַח יִתְהוּ עַל קִנְיָנִי, וְאִזּוּ יִרְאוּ וְיִנְכַחוּ לְדַעַת כִּי נִבְעַר אֲנִי מִדַּעַת קְדוּשִׁים, וְאֵין בִּי לֹא תוֹרָה וְלֹא חֲכָמָה, לֹא פְקָחוֹת וְלֹא צְנִיעוּת, וְעַד מֵהֲרָה יִגְרָשׁוּנִי בְּחֲרָפָה, וְאַתָּה תְּבוֹשִׁי וְתִכְלְמִי נִגְדַּ רְעוּתֵיךָ הַמְּבִיטוֹת עֲלֶיךָ כְּעַל אִשְׁתְּ חֲבֵר, וְלְבָסוֹף יִצָּא שְׂאִפְסִיד גַּם אֶת מְשַׁרְתֵי הַדְּלָה כְּאֵן, וְאֲשָׂאָר ח"ו קָרַח מִכָּאֵן וְקָרַח מִכָּאֵן..."

שׁוֹב נִשְׂאֵלֶת הַשְּׂאֵלָה: הִיא גּוֹפָא קְשִׁיא, הָאֵם בְּשִׁבִיל כְּסָף וּמַעוֹת מִתֵּר לִי לְהִטְרִיחַ אֶת כְּלָכֶם? וְכִי כֵךְ רְאוּי לְעִשׂוֹת? אֲלֵא הִבָּה וְנִרְאָה מַה אַחֲרִים עוֹשִׂים לְפְרִנְסָתָם וּמָה אֲנִי עוֹשֶׂה... אַחֲרִים הַעוֹסְקִים בְּמַסְחָר וּכְדוּמָה, לֹא פְעַם גּוֹנְבִים הֵם אוּ מְרַמִּים בְּמִשְׁקָל אוּ בְּמִדָּה, וְעוֹנוֹנוֹת לֹא מְעִטִים יוֹצְאִים מִתַּחַת יְדֵיהֶם, וְאֲנִי בְּכָל דְּרָשָׁה קוֹרָא לְחֻזַּק אֶת הַקְּהָל בְּמִצּוֹת, לְהַתְּחַזֵּק בְּתַפְלָה וּלְקַבֵּעַ עֵתִים לַתּוֹרָה.

הַדְּבָרִים שֶׁיִּצְאוּ מִקִּירוֹת לִבּוֹ הַטְּהוֹר, הַשְּׁפִיעוּ עַל אִשְׁתּוֹ, וּמִנִּי אִזּוֹ לֹא הוֹסִיפָה לְשַׁדְּלוֹ.

הָאֶרֶת יָמֵי הַחֲנֻכָּה - לְשַׁעָה וּלְדוֹרוֹת

נמצאים אנו בעצומם של הימים הקדושים, ימי חג החנכה. גדולי המחשבה פרשו את המלה 'חג' - לשון מעגל, דבר החוזר על עצמו, כמו (ישעיהו מ, כב) 'הישב על חוג הארץ', ופרש רש"י: לשון מחוגה, עגל. דהינו שאותה בחינה רוחנית המתעוררת מכח המאדע הקדום אותו אנו מציינים, חוזרת על עצמה בכל שנה ושנה. וכן כתב הרמח"ל בספרו דרך ה' (ח"ד פ"ז): "ושרש כלם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן שהוא יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחדש תולדת התקון ההוא במי שקבלו".

חג חנכה - אף על פי שהוא חג מדרבנן, מהנה חלק בלתי נפרד ממערכת המועדים, כדאי תא בזהר חדש (תקונים דף נח, א) "מי ברא אלה, מאי אלה? אליו אלה מועדי ה', ומאן אינון מועדי ה'? אלין אינון חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות הרי תלת. תלת אוחרנין ראש השנה חנכה פורים. תלתא מנהון איקרוין מועדי ה', ואינון מקראי קדש. תלתא אחרנין איקרוין אלה הם מועדי". והגרש"ד פינקוס וצ"ל (חנכה עמ' כד) הנה מביא משם האר"י רמז לקף מדברי חז"ל 'עד שתכלה רגל מן השוק' - רגל מלשון מועד.

מתכוננים להסיר ישראל מעבודת ה' ונתחזקו הפהנים ועל ידם שבו לתורה ולעבודה, ובפרט ענין המנוחה לפי תקונייה, שהיו הקטרוגים נגד ענינה והחזירו הפהנים על בריהם".

עקר ההארה הבאה בימי חנכה היא הארה של תורה, שהלא יון היתה באותם ימים ערש החכמה והפילוסופיה האנושית, אשר על כן, גזרות היונים שלא לקים מצוות התורה, בטאו ברכב העמק שלהן התגוששות רוחנית בין חכמת יון הארצית, 'חכמת אנשים מלמדה', לבין חכמת התורה השמימית והאלקית. ולא לחנם ארע גם חנכה בגרות המנוחה דוקא, שכן אור המנוחה רומז לחכמת התורה, כאומרים ז"ל (ב"ב כה, ב): "אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים - ידרים, ושיעשיר - יצפין, וסימנך: שלחן בצפון ומנוחה בדרום". ובנצחון החשמונאים והתרחשות גם פה השמן, נעשה תקון בענין השבת עז רוממות התורה לחיי עם ישראל.

וכך מדי שנה בשנה בימים אלו מתנוצצת הארה רוחנית השייכת לענין זה של רוממות התורה ועז הדרה, אשר על כן אף אנו נעסק בדברינו אלה ב'תורת' חג החנכה, על פי מה שייסדו לנו גדולי ומאורי הדורות, זכותם יגן עלינו.

מדוע לא נקבע משתה ושמחה בחנכה?

ידועה השאלה המפרסמת, אשר כבר נשאלה בבית מדרשם של הקדמונים, מדוע לזכר גם פורים, בו נצלנו מגזרות המן הרשע, תקנו אנשי כנסת הגדולה לציין זאת במשתה ושמחה, לעצמת זאת לזכר גם חנכה, בו נצלנו מגזרות היונים, תקנו לציין את הימים בהלל והודאה*, ומה נשתנו אלו מאלו?

ממילא, פיוצא בענין כל החגים, אף בחג החנכה נמשכות הארות של קדשה מעין המאדע מתקף מעשי החשמונאים, וכפי שממשיך הרמח"ל ומפרט (שם פרק ח): "ענין חנכה ופורים הוא להאיר את האור המאיר בימים ההם כפי התקונים שנתקנו בהם; חנכה - בתגברת הפהנים על הרשעים בני יון, שהיו

א. וכן להלכה בשו"ע (או"ח תרע, ב): רבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה. והרמ"א שם הוסיף: ויש אומרים שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חג המצות. ובשיחתנו הקודמת (עמ' ססה) הבאנו משם מטה משה סמך למנהג רבוי סעודות מהנאמר בתורה בענין סעודת יוסף עם אחיו "טבח טבח והכו" אותיות חנכה. אכן בודאי אין זה מעקר תקנת החג.

הוֹשִׁיעַם ה' עַל יְדֵי פְּהַנִּים עוֹבְדֵי הָעֲבוּדָה בְּבֵית ה', וּמִטַּעַם זֶה נַעֲשֶׂה הַגֵּס גַּם כֵּן בְּנֵרוֹת, תַּחַת אֲשֶׁר הָעָרֹו נִפְשָׁם לְמוֹת עַל קִיּוֹם הָעֲבוּדָה. וְלִכֵּן לֹא קָבְעוּ לְזִכָּר הַגֵּס אֶלָּא לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת, שֶׁהִיא עֲבוּדָה שְׁפִלָּב.

תּוֹסֶפֶת נִפְלְאָה לְזֶה מְבִיא הַגָּאוֹן רַבִּי חֲנוּךְ הָעֲנִיף קַרְלִינְשְׁטֵיין זצ"ל (קוֹנְטְרַס חֲנֻכָּה וּפּוּרִים עמ' מ) בְּשֵׁם רַבִּי חֲנוּךְ הָעֲנִיף מְאַלְכֶסַּנְדֵּר זצ"ל בַּעַל 'חֻשְׁבָּה לְטוֹבָה': בְּפּוּרִים הַגֵּס הָיָה בִּיחֹס לְהַצִּיל הַגּוֹף, וּבָזָה - הָרִי כָּל פְּלֵל יִשְׂרָאֵל שְׂוִים, שֶׁכֵּן הַגּוֹף שָׁוָה אֶצֶל כָּלֵם, נִמְצָא הַגֵּס פֶּעַל טוֹבָה שֶׁשָׁוָה בְּכָלֵם, וְלִכֵּן גַּם זְכוּרֹן הַגֵּס מְצִיָּן עַל יְדֵי דְבַר הַשָּׁוָה אֶצֶל כָּלֵם, מַעֲשֶׂה אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֶׁהוּא מְזוּן הַגּוֹף, וְכָל הַגּוֹפִים נִהְנִים מֵהַמְזוּן בְּאִפְסָן שָׁוָה.

אֵךְ בְּחֲנֻכָּה, הָרִי הַגֵּס הָיָה עַל הַצִּלְתָּם הַרוּחָנִית וְקִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצָאוֹת, וּבָזָה לֹא הָיָה הַגֵּס שָׁוָה אֶצֶל כָּלֵם, הוּאִיל וְגַם הַגְּזֵרָה לֹא הִיְתָה שָׁוָה אֶצֶל כָּלֵם, כִּכָּל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר רוּחָנִי וְקָשׁוּר לְתוֹרָה וְלַמְצָאוֹת אֲזִי הַגְּזֵרָה הִיְתָה קָשָׁה יוֹתֵר עֲבוּרוֹ, וּבְאֹתָהּ מְדָה גֵס הַהַצִּלָּה הָיָה מִשְׁמַעוֹתֵי יוֹתֵר מִבְּחִינָתוֹ. וְלִכֵּן גַּם זְכוּרֹן גֵּס זֶה מְצִיָּן בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה, שֶׁגַּם זֶה עֲבוּדָה שְׂאִינָה שָׁוָה בְּכָלֵם, וּכְכָל שֶׁאָדָם רוּחָנִי יוֹתֵר אֲזִי גַם הַהוֹדָאָה וְהַהֵלֵל שְׁלוֹ נַעֲלִים יוֹתֵר, וְהֵם מְרוֹמְמִים אוֹתוֹ יוֹתֵר, מֵה שְׂאִין כֵּן אֶצֶל אָדָם פְּחוֹת רוּחָנִי. נִמְצָא שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שֶׁהָיָה הַגֵּס חָשׁוּב עֲבוּרוֹ - כֵּן גַּם גִּדְל זְכוּרֹן הַגֵּס אֶצֶלוֹ.

גִּזְרַת 'קֶרֶן הַשׁוֹר' - הַחֲדָרַת כְּפִירָה לְעִרִיסַת הַתֵּינוֹק

עַל הַפְּסוּק 'וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְבָהּוּ וְחֻשָּׁף עַל פְּנֵי תְּהוֹם', אִיתָא בְּמִדְרַשׁ (ב"ר פ"ב): "רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ פִּתֵר קֶרֶן אֶצֶל הַתֵּינוֹק, וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ - זֶה גְלוּת בְּכָל וְכוּ', וְבָהּוּ - זֶה גְלוּת מְדִי, וְחֻשָּׁף - זֶה גְלוּת וְזוֹ שֶׁחֲחֻשְׁבָּה עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרַתִּיהֶן שֶׁהִיְתָה אוֹמֵרַת

וּבְאֵר הַלְבוּשׁ (או"ח תרע, ב) שְׂאֲנָשִׁי כְּנֹסֶת הַגְּדוּלָּה הַתְּאִימוּ לְכָל חַג אֶת הַזְּכָר הַמְתַּאֲמִים לוֹ 'מַעֲיִן הַמְּאָרֶע': הַיּוֹנִים לֹא בִקְשׁוּ לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג אֶת הַיְהוּדִים כְּאֲשֶׁר אַרְע בִּימֵי הַמֶּן, אֶלָּא בִקְשׁוּ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְהַעֲבִירָם עַל דַּעַת קוֹנָם, שֶׁהִלָּא אֲנִטְיוֹכּוּס לֹא גָזַר לְהַרְג וּלְהַשְׁמִיד, רַק גָּזַר צְרוֹת וּשְׁמִדוֹת כְּדִי לְהַמִּיר דָּתָם, כְּדָרְךְ הַמְּלָכִים הַמְּנַצְחִים זֶה אֶת זֶה, אֲשֶׁר מְכַרְיָחִים אֶת הַמְּדִינָה הַנִּכְבָּשֶׁת לְעַבֵּר לְאַמוּנַת הַכּוֹבֵשׁ, וְאִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְנָעִים לוֹ לְהִיּוֹת כְּבוֹשִׁים תַּחַת יָדוֹ וּלְהַעֲלוֹת לוֹ מַס וְחוֹזְרִים לְאַמוּנָתוֹ חֲלִילָה - לֹא הָיָה מְבַקֵּשׁ יוֹתֵר, וְלִכֵּן כְּאֲשֶׁר אַרְע הַגֵּס וּגְבָרָה יַד יִשְׂרָאֵל וְנִצְחָה אֶת הַיּוֹנִים, לֹא קָבְעוּם אֶלָּא לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת עַל שֶׁהָיָה לָנוּ לְאֱלֹהִים וְלֹא עֲזָבָנוּ מֵעֲבוּדָתוֹ, אֶבֶל בִּימֵי הַמֶּן שֶׁהִיְתָה הַגְּזֵרָה לְהַרְג וּלְהַשְׁמִיד אֶת הַגּוֹפִים וְלֹא אֶת הַנְּפִשׁוֹת, וְאֶפְלוּ הָיוּ מְמִירִים דָּתָם ח"ו לֹא הָיָה מְקַבֵּל אוֹתָם, לְכַף כְּשֶׁנִּצְלָה מִגְּזֵרָתוֹ, קָבְעוּ לְהַלֵּלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּתְבָרַךְ גַּם כֵּן עַל יְדֵי מִשְׁתָּה וּשְׂמֻחָה, שֶׁהֵם הַנְּאוֹת הַגּוֹף.

וּכְעֵין דְרָךְ זֶה דְרָךְ גַּם כֵּן הַב"ח בְּיַתֵּר הַרְחָבָה, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: "וְנִרְאָה דְבְּפּוּרִים עֶקֶר הַגְּזֵרָה הִיְתָה לְפִי שֶׁנִּהְנֶה מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַרְשָׁע, וְעַל כֵּן נִגְזַר עֲלֵיהֶם לְהַרְג וּלְאֶבֶד אֶת הַגּוֹפִים שֶׁנִּהְנֶה מֵאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֶׁל אֶסוּר וּשְׂמֻחָה וּמִשְׂתָּה שֶׁל אֶסוּר, וּכְשֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה - עָנּוּ נִפְשׁוֹתָם, וּכְמוֹ שֶׁאֶמְרָה אֶסְתֵּר (אֶסְתֵּר ד, טו): "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְהוּדִים... וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֶשֶׁת יָמִים", וּלְפִיכֶךְ קָבְעוּם לְמִשְׁתָּה וְיוֹם טוֹב לְזִכָּר עֶקֶר הַגֵּס. אֶבֶל בְּחֲנֻכָּה עֶקֶר הַגְּזֵרָה הִיְתָה עַל שֶׁהַתְּרַשְׁלוּ בְּעֲבוּדָה, וְעַל כֵּן הִיְתָה הַגְּזֵרָה לְבַטֵּל מֵהֶם הָעֲבוּדָה, כְּדִתְנִיָּא בְּמִדְרַשׁ חֲנֻכָּה (אוֹצֵר מְדִרְשִׁים עמ' 193) שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶן אוֹתוֹ הַרְשָׁע לְבַטֵּל הַתְּמִיד, וְעוֹד אֶמְרוּ לוֹ לְמַלְךְ: מִצָּוָה אַחַת יֵשׁ בְּיָדָם אִם אַתָּם מְבַטְלִין אוֹתָהּ מִיָּדָם כְּכֹר הֵם אֲבוּדִין וְאִיזָה זֶה הַדְּלָקַת מְנוֹרָה שְׁכָתוּב בָּהּ 'לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד', כָּל זְמַן שֶׁמְדַלִּיקִין אוֹתָן תְּמִיד הֵם עוֹמְדִין כּו' עֲמָדוֹ וְטִמְאוּ כָּל הַשְּׂמָנִים, ע"כ. וּכְשֶׁחֲזָרוּ בְּתְּשׁוּבָה לְמִסֵּר נִפְשָׁם עַל הָעֲבוּדָה,

לָהֶם, כְּתַבּוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שְׂאֵין לָכֶם חֶלֶק בְּאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל."

'וְחִשְׁף' - זֶה גְלוֹת יוֹן
כְּפִי שְׂאֵנו לְמַדִּים בְּדַבְרֵי הַמְדַרְשׁ, חֲזו"ל הַקְדוּשִׁים הִמְשִׁילוּ אֶת מַלְכוּת יוֹן לְחִשְׁף, וְצָרִיף לְהַבִּין מַה מְשַׁמְעוֹתוֹ שֶׁל דְמוּי זֶה, וּמְדוּעַ דּוֹקָא בְּחָרוּ אֶת מִשַׁל הַחִשְׁף, כְּתוּבָאם לְדַמוּתָהּ שֶׁל מַלְכוּת יוֹן.

מְבַאֲרִים בְּזֶה רְבוּתֵינוּ גְדוּלֵי הַמַּחְשָׁבָה: הַיְקוּם בּוֹ אָנוּ חַיִּים מִתְנַהֵל עַל פִּי חֲקֵי הַטְּבַע, הָאָדָם זוֹרַע בְּשַׁעַת זְרִיעָה וְחוֹרֵשׁ בְּשַׁעַת חֲרִישָׁה, עוֹלָם כְּמִנְהַגּוֹ נוֹהֵג. בְּהַתְּבוּנָה שְׂטִיחִית, אֵין אָדָם רוֹאֶה אֱלָקוֹת בְּבְרִיאָה, הַכֹּל מִתְנַהֵל בְּדַרְךְ שֶׁל סִבָּה וּמְסוּכָב, כַּחוֹת הַטְּבַע הֵם אֵלוֹ שְׂשׁוּלְטִים, כְּבִיכּוֹל נִתָּן לְחֹשֶׁב שְׂאֵין יָד מְכוּנָת. תְּפִיסָה זוֹ עֲמָדָה בְּמַרְכָּזָהּ שֶׁל חֲכָמַת יוֹן, הָאֲדָרַת כַּחוֹת הַטְּבַע עַל שֶׁלֶל גְּוִיָּהֶם, גַּם שְׁמוֹת הָאֱלִילִים הַיְוִנִיִּים הָיוּ קְרוּיִים עַל שְׁמוֹת כַּחוֹת הַטְּבַע וְהַרְגָּשׁוֹתָיו, הַשְּׁמֵשׁ הַיָּרֵחַ וְכַדוּמָה, לְכַטֵּא עֲנָנֵי זֶה. לְעַמַּת זֹאת - תְּפָקִיד הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה הַיְהוּדִית הוּא לְגַלוֹת אֶת הָאֱלָקוֹת בְּתוֹךְ הַטְּבַע, לְהַרְאוֹת פִּי אֲמָנָם הַקַּב"ה פּוֹעֵל מִתּוֹךְ הַסֵּתֵר, אֲכַל הוּא קָיָם וּמְכוּן כָּל דָּבָר לְתַקְוָנוּ וְיַעֲדוּ.

אֲשֶׁר עַל כֵּן נִקְרָאָה מַלְכוּת יוֹן 'חִשְׁף' הוֹאִיל וּבִקְשָׁה לְהַשִּׁיב עָלֵינוּ מִסֵּף הַמַּעֲמָעִם אֶת אֹר הָאֱלָקוֹת, וְרוֹאֶה בְּכַחוֹת הַטְּבַע חֲזוֹת הַכֹּל, אוֹלָם לְעַמַּת חֲכָמַת יוֹן - הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה נִמְשָׁלָה לְאוֹר, הִיא מְאִירָה אֶת כָּל פְּנוֹת הַבְּרִיאָה, וּמוֹכִיחָה לְעֵין כָּל דְּלִית אֲתֵר פְּנוּי מִיָּנִיָּה, וְיִמְלֵא כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ, אֵין לָךְ שׁוֹם מְאֲרַע בְּבְרִיאָה, וְלוֹ הַהִתְרַחֲשׁוֹת הַכִּי קִטְנָה, שְׂאֵינוּ מִכְחוֹ וּמִיָּדוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ.

נִקְדָּה נוֹסֶפֶת שְׂיֵשׁ בָּהּ כְּדִי לְהַסְבִּיר אֶת הַמְשָׁלָתָהּ שֶׁל מַלְכוּת יוֹן לְחִשְׁף, הוֹאִיל וּבְגִזְרוֹתֶיהָ עַל שַׁבַּת חֲדָשׁ וּמִלָּה, בְּקִשָּׁה לְכַבּוֹת וּלְבַטֵּל אוֹר ג' קְדָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. רֵאשׁ חֲדָשׁ - קְדָשַׁת הַזְּמַן, מִלָּה - קְדָשַׁת הַגּוֹף, שַׁבַּת - קְדָשַׁת הַנְּשָׁמָה.

וַיֵּשׁ לְחַמָּה, מְדוּעַ בְּקִשׁוֹ הַיְוִנִים לְחַקֵּק מְאֲמָר זֶה דּוֹקָא עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר? וְכִי לֹא מְצָאוּ עֲרוּץ טוֹב יוֹתֵר לְהַעֲבִיר בּוֹ אֶת מְסַר הַכְּפִירָה שְׁלָהֶם מְאֲשֶׁר קֶרֶן הַשּׁוֹר? הַרְאִיתֶם פְּעַם אָדָם הַהוֹלֵךְ לְהַתְּבוּנָה מַה כְּתוּב עַל קֶרֶן הַשּׁוֹרִים? וְהֵלֵא אִם רָצוּ לְהַחְדִּיר אֶת הַכְּפִירָה בְּיִשְׂרָאֵל ח"ו, הִיָּה לָהֶם לְגִזְרֵי שְׂיִכְתָּבוֹ כֵּן בְּפִתְחֵי הַבַּתִּים אוֹ בְּשִׁלְטֵי חוּצוֹת הָעִיר.

מְבַאֲרַ הַגָּאוֹן רַבֵּי יְהוּדָה דְרָעִי שְׁלִיט"א, רַב"ד הָעִיר בְּאֵר-שָׁבַע (חֲגִים וּזְמַנִּים חֲנֻכָּה) עַל פִּי עֲבָדָה שְׂשֻׁמַע מְאָדָם שְׂבַקְר פְּעַם בְּמוֹזִיאוֹן בְּפָרִיס, וְרָאָה מוֹל עֵינָיו תְּצוּגָה גְדוּלָה הַמְתַּאֲרָת אֶת הַתְּקַדְמוֹת הַמְדַע וְהַטְּכְנוֹלוֹגְיָה, מְהֻאָוִירוֹן הַרְאוּשׁוֹן וְעַד לְמִטּוֹס הַחֲדִישׁ וְהַמְתַּקְדָּם בְּיוֹתֵר, וּבֵין כָּל הַמְצָגִים הַמְעֻנְיָנִים רָאָה מַחְלָקָה מִיַּחַדַּת הַמְתַּאֲרָת אֶת הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת בְּקַבּוּקֵי הַתִּינוּקוֹת לְאֶרֶץ כָּל הַדּוֹרוֹת, מִהַבְּקַבּוּק הַמְסַרְבֵּל וְהַפְּרִימִיטִיבִי עַד לְבְּקַבּוּק הַחֲדִישׁ בְּיוֹתֵר הַמְּכַר לְכַלְנוּ. וּמַהוּ הַבְּקַבּוּק הַרְאוּשׁוֹן אֲשֶׁר בּוֹ הַשְּׁתַמְשׁוֹ אֲבוֹתֵינוּ עוֹד בִּימֵי הַיְוִנִים לְגַמַע בּוֹ חֶלֶב לְתִינוּק? קֶרֶן הַשּׁוֹר..."

עַל פִּי מְצָא הַיְסוּטוֹרִי זֶה, זְכִינוּ בְּחִסְדֵי שָׁמַיִם לְהַבִּין מְשַׁמְעוֹת הַגְּזֵרָה: הַיְוִנִים הַנּוֹבְזִים הִשְׁפִּילוּ לְהַבִּין שְׂאֵם בְּרִצּוֹנָם לְעַרְעֵר אֶת יְסוּדוֹת הַיְהוּדוּת, עַלֵיהֶם לְחַדֵּר לְעִרִיסַת הַתִּינוּק, שְׂבָכֵל עָרַב וּבְקָר כְּאֲשֶׁר הַתִּינוּק יְגַמַע מִבְּקַבּוּק הַחֶלֶב, תַּעֲמֵד לְנִגַּד עֵינָיו אוֹתָהּ סִסְמָא בְּפָרְנִית, וְכָךְ עוֹד מְהַעֲרִיסָה תְּחַדֵּר טְמָאָה לְלִבּוֹ.

וּמִכָּף עָלֵינוּ לְלַמַּד כְּמָה חֲשִׁיבוֹת יֵשׁ לְהַחְדִּיר רְשָׁמִים שֶׁל קְדָשָׁה לְיִלְדִים הַרְפִּים עוֹד בְּקִטְנוּתָם, עַל מְנַת שְׂפָאֲשֶׁר יְגַדְלוּ יִהְיוּ קְבוּעִים רְשָׁמִים אֵלוֹ בְּלָבָם, וְכָל רוּחוֹת שְׂבַעוּלָם לֹא יוֹכְלוּ לְהַזִּיזוּ אוֹתָם מְאֻמוֹנָתָם לְעוֹלָמֵי עַד.

ב. לְעַבְדָּה זוֹ יֵשׁ גַּם כֵּן סִמְךָ בְּגִמְרָא (שְׁבַת לַה, ב): שׁוֹפֵר לְמֵאֵי חֲזִי? לְגַמַע בּוֹ לְתִינוּק.

שְׁלֵא יִלְמְדוּ תוֹרָה - מִתּוֹךְ טְהֵרַת הַלֵּב

אֲנָשֵׁי יוֹן - אֹהֲבֵי חֻכְמָה הָיוּ, וּמִמִּילָא אָף לְלִמּוּד חֻכְמַת הַתּוֹרָה כְּחֶלֶק מִכֹּלל הַחֻכְמוֹת לֹא הִתְנַגְּדוּ, אוֹלָם לְתַפְסוּתוֹ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, מִרְחֵק רַב יֵשׁ בֵּינָם שְׁאֵר הַחֻכְמוֹת לְחֻכְמַת הַתּוֹרָה, כְּרַחוּק מִזְרַח מִמְעַרְב, לְמוּד תּוֹרָה מִכְרַח לְבוֹא מִתּוֹךְ טְהֵרַת הַלֵּב וּקְדוּשַׁת הַמַּחְשָׁבָה, מִתּוֹךְ הַכְּנָה רְאוּיָה, וּמִתּוֹךְ הַכְּנָה כִּי הַתּוֹרָה הָאֱלֹקִית הִיא מוֹרָה הַדְּרָךְ בְּכָל תַּחֲוִמֵי הַחַיִּים, בֵּינָם אִם אָנוּ מְבִינִים בְּקִט שְׁכֻלְנוּ אֶת טַעַם דְּבָרֶיהָ וּבֵינָם אִם לֹא, וְלִזְאת הִתְנַגְּדוּ הַיּוֹנִים נַחֲרָצוֹת.

אָכֵן אַחַת הַנְּסֻחָאוֹת בְּתַפְלַת 'עַל הַנְּסִים' (נִסְחַת מִתּוֹר וִיטְרִי, הוֹבָא בְּרַכֵּי מֹשֶׁה סִי תַרְפַּב) הִיא 'לְהַשְׁפִּיחֵם מִתּוֹרָתְךָ' - מִקְצַת מִתּוֹרָתְךָ, כִּי לְעֵצֶם הַלְמוּד לֹא הִתְנַגְּדוּ כְּאִמּוֹר, אֲלֵא רַק לְטְהֵרַת הַלֵּב הַמְּלֹוּה עִמּוֹ.

וְאִמְרוּ בְּגִמְרָא (סוּטָה מו, א): "מִשְׁמַת יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צָרָדָה וְיוֹסִי בֶּן יְהוּדָה אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם - בְּטָלוּ הָאֲשָׁפוֹלוֹת, מֵאִי אֲשָׁפוֹלוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל: אִישׁ שֶׁהִכֵּל בּוֹ".

יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר וְיוֹסִי בֶּן יוֹחָנָן הָיוּ גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּתַקוּפַת גְּזֵרוֹת מַלְכוּת יוֹן, יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אָף הוֹצֵא לְהוֹרֵג עַל יְדֵי מַלְכוּת יוֹן הַרְשָׁעָה כְּעֵנֶשׁ עַל שֶׁלְּמַד וְלָמַד תּוֹרָה בְּרַבִּים, וּבִמָּה נִשְׁתַּבְּחוּ גְדוֹלִים אֵלּוּ? בַּהֲיוֹתָם אֲנָשֵׁי אֲשָׁפוֹלוֹת, אִישׁ שֶׁהִכֵּל בּוֹ, לֹא הִיָּתָה בְּהֵם רַק תּוֹרָה כְּחֻכְמָה לְבַד, אֲלֵא הִיָּתָה בְּהֵם תּוֹרָה הַמְּלֹוּה בְּכָל הַמְּכָלוֹל הָרְאוּי, הַכְּנָה, טְהֵרָה, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּמְנָנוּ בְּמִ"ח קִנְיָנֵי תּוֹרָה. כִּי בַּהִתְנַגְּדוּתָם לְגְזֵרוֹת מַלְכוּת יוֹן, בְּטָאוּ אֶת עֲמָדָתָם הַנַּחֲרָצַת כְּנֶגֶד אוֹתָהּ תַּפְסוּתָהּ הַרוֹאָה בְּתוֹרָה חֻכְמָה כְּשֶׁאֵר הַחֻכְמוֹת, הַתּוֹרָה הִיא תּוֹרַת חַיִּים, נוֹתֵנַת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ וְלוֹמְדֶיהָ, עַל כֵּן יֵשׁ לְלַמְּדָהּ בְּצִרוּף הַכְּנָה רְאוּיָה כְּפִאָה וְכִיאוֹת.

מִסִּירוֹת נִפְשָׁם שֶׁל בְּנֵי חֲשֻמוֹנָאֵי

הַזְכָּרְנוּ לְעִיל אֶת דְּבָרֵי הַבִּ"ח, הַמְּבָאָר כִּי עָקַר חֲטָאִים שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ, אֲשֶׁר בְּעִבוּרוֹ בָּאוּ

עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת יוֹן, הָיָה מִפְּנֵי שֶׁהִתְרַשְׁלוּ בְּעִבוּדָה, וּכְשֶׁחֲזְרוּ בְּתַשׁוּבָה לְמִסַּר נִפְשָׁם עַל הַעֲבוּדָה, הוֹשִׁיעָם ה'. תְּקוּנָה שֶׁל הַהִתְרַשְׁלוֹת - הוּא בְּמִסִּירוֹת נִפְשָׁם. וּמִכַּאֲן אוֹתָהּ לְמַד כְּמָה רַב כַּחַה שֶׁל מִסִּירוֹת נִפְשָׁם, לְהַפְּדָ אֶת הַטְּבַע, וְלִהְיֵא לְהִתְרַחְשׁוֹת נָם.

וְכֵן אֵיתָא בְּגִמְרָא (בְּרַכוֹת כ, א): "אָמַר לִיה רַב פְּפָא לְאַבְיִי: מֵאִי שָׁנָא רְאוּשׁוֹנִים דְּאַתְרַחֲיִישׁ לְהוּ נִיְסָא, וּמֵאִי שָׁנָא אָנָן דְּלֹא מִתְרַחֲיִישׁ לָן נִיְסָא?" שׁוֹאֵל רַב פְּפָא אֶת אַבְיִי, מֵדוּעַ לְרְאוּשׁוֹנִים הָיוּ נִעְשִׂים נְסִים וְלָנוּ אֵינָן נִעְשִׂים נְסִים? וּמִמְשִׁיךְ רַב פְּפָא לְפָרֵשׁ אֶת שְׁאֵלָתוֹ - וְאִם תֵּאמַר מִשׁוּם שֶׁהָיָה לְמוּדָם מְרַבָּה, אֲדַרְבָּה בֵּימֵי רַב יְהוּדָה הָיוּ עוֹסְקִים כָּלָם בְּסִדְרֵי נְזִיקִין, וְאָנוּ עוֹסְקִים בְּכָל שְׁשֵׁה סְדָרִים, וְאִפְלוּ מִסְכַּת עֶקְצִין, מֵהַהֲלָכוֹת הַחֲמוּרוֹת שֶׁל יְדִינֵי טְמֵאָה וְטְהֵרָה אָנוּ שׁוֹנִים בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה פָּנִים, כַּח שֶׁל תּוֹרָה שֶׁלֹּא הָיָה בְּדוּרוֹת הַרְאוּשׁוֹנִים, וְלַעֲמַת זֹאת, כְּאֲשֶׁר אֲרַעָה עֲצִירַת גְּשָׁמִים, רַק הָיָה שׁוֹלֵף רַב יְהוּדָה נִעַל אַחַת וּכְבָר הָיוּ יוֹרְדִים גְּשָׁמִים, וְאָנוּ צוֹעְקִים וְזוֹעְקִים וְלֹא נִעֲנִים, וּמִפְּנֵי מָה הַדְּבָר כֵּן?

עֲנָה לוֹ אַבְיִי: "קָמְאֵי הוּוּ קָא מְסָרֵי נִפְשֵׁיהוּ אַקְדִּישַׁת הַשָּׁם, אָנָן לֹא מְסָרִינָן נִפְשֵׁין אַקְדִּישַׁת הַשָּׁם". הַרְאוּשׁוֹנִים הָיוּ מוֹסְרִים אֶת נִפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת ה', עַל כֵּן זָכוּ לְנְסִים, אָנוּ שְׂאִינְנוּ מוֹסְרִים אֶת הַנִּפְשָׁם - אֵינְנוּ זוֹכִים לְנְסִים. וּכְחֻזוֹק לְדַבְּרֵינוּ הִבִּיא אֶת הַמַּעֲשֵׂה בְּרַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה, שְׁכַאֲשֶׁר רָאָה כּוֹתִיב הוֹלֵכֵת בְּשׁוּק, לְבוּשָׁה בְּלָבוּשׁ בְּלַתִּי הוֹלָם, וְחֻשְׁבָּה לִיהוּדִיָּה, לֹא הִסַּס לְקַרְעַ אֶת בְּגָדָהּ מִעֲלֶיהָ.

מִדְּבָרֵי הַגְּמְרָא הִלְלוּ - אוֹמַר הַסְּבָא מִקְלָם וְצ"ל - לְמַדְנּוּ אֶת הַמַּשְׁגַּח שֶׁל 'מִסִּירוֹת נִפְשָׁם', לֹא דוֹקָא בְּעֵנִינִים שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵם 'יְהִרְגוּ וְאֵל יַעֲבֹר', דְּפִשְׁיטָא שְׂיִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים מוֹסְרִים נִפְשָׁם עֲבוּרָם, אֲלֵא כְּלָלוֹת עֲבוּדַת ה' שֶׁל הָאָדָם צְרִיכָה לְהִיוֹת בְּאִפְסָן שֶׁל מִסִּירוֹת נִפְשָׁם, אִפְלוּ בִּיחֻס לְמִנְהַג, כְּפִי הַמַּעֲשֵׂה בְּרַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה, שְׁאִפְלוּ שֶׁלֹּא הָיָה לְבוּשׁ אוֹתָהּ אִשָּׁה

פְּרוּעַ וּפְרוּץ, אֲלֵא רַק לְבוּשׁ חָשׁוּב שֶׁלֹּא הָיָה מְנַהֵג בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְלִבְשׁוֹ, כְּכֹר מְסֹר נֶפֶשׁ עַל כֶּף לֹא שׁוֹם עֲכָבוֹת.

לְאוֹר הַדְּבָרִים מוּבָן מִדּוּעַ בְּעֻקְבוֹת גְּזֵרוֹת אֲנִטִּיּוּכוֹס יֵצְאוּ הַחֲשָׁמוֹנָאִים לְמַלְחָמָה כְּנֹגֵד הַיּוֹנִים, וּבְגִזְרַת הַמֶּן בְּנִס פּוֹרִים לֹא מֵצִאֵנוּ שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה, אֲלֵא רַק זַעֲקוֹ בַּתְּפִלָּה לְבוֹרָא. הוֹאִיל וּגְזֵרַת הַמֶּן - עַל הַגּוֹף הָיְתָה, וְהָרִי גְזָרָה זֹו בְּאֵה לָנוּ מִיַּד אֱלֹקֵינוּ, וְלָנוּ לֹא נוֹתֵר כִּי אִם לְהַתְּפַלֵּל לְבִטּוּלָה. אוּלָם אֲנִטִּיּוּכוֹס שְׁגוֹר עַל הַנֶּפֶשׁ הַיְהוּדִית, גְּזֵרוֹת שְׁמֵד כְּנֹגֵד הַתּוֹרָה, וְדָאִי גְזָרָה זֹו מַעֲשֵׂה שְׁטָן הִיא, וְעֵלְיָנוּ מִטָּל לְמִסֵּר נֶפֶשׁ בְּכָל דְּרָךְ עַל מְנַת לְהַשִּׁיב אֶת אֲמוֹנַתְנוּ אֶל חִיקֵנוּ, גַּם בְּמַחִיר מַלְחָמָה חֲסֵרַת סְכוּי לְכֹאוֹרָה שֶׁל מַעֲטִים מוּל רַבִּים.

אוֹר גְּרוֹת הַמְּנוּרָה דוֹלֵק עַד יְמֵינוּ אָנוּ...

אֵיתָא בַּמְדְרָשׁ (במדב"ר פט"ו): 'וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוֹת מִשָּׁה... וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל' וְאַחַר כֶּן 'דְּבַר אֵל אֶהְרֹן בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֹּרֹת'. אֶהְרֹן הַכֹּהֵן - נְשִׂאוֹ שֶׁל שְׁבֵט לְוִי הָיָה, וְלֹא הִקְרִיב עִם הַנְּשִׂאִים, הָיָה אוֹמֵר: אוֹי לִי שְׁמָא בְּשִׁבְלִי אֵין הַקִּב"ה מְקַבֵּל שְׁבֵטוֹ שֶׁל לְוִי, אָמַר לוֹ הַקִּב"ה לְמִשָּׁה: לָךְ אָמַר לוֹ לְאַהֲרֹן אֵל תִּתְגַּרָא, לְגִדְלָה מִזֹּו אַתָּה מְתַקֵּן, לְכֶךְ נִאָמַר דְּבַר אֵל אֶהְרֹן וְאַמְרַת אֵלֵינוּ 'בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֹּרֹת', הַקְּרִבְנוֹת כֹּל זְמַן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ קָיָם הֵם נוֹהֲגִים, אֲבָל הַנֹּרֹת לְעוֹלָם, אֵל מוּל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ.

וְהַרְמַב"ן בְּפִירוּשׁוֹ לַתּוֹרָה (ר"פ בְּהַעֲלוֹתְךָ) הִרְבֵּה לְהַקְשׁוֹת עַל מֵאָמַר זֶה, וּבְפִרְט תְּמַה עַל מַה שְׁאָמְרוּ שֶׁהַקְּרִבְנוֹת נוֹהֲגִין רַק בְּזְמַן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ קָיָם אֲבָל הַנֹּרֹת לְעוֹלָם, שֶׁהֵלֵא דְבַר יְדוּעַ שְׁכָשְׂאִין בֵּית הַמְּקַדָּשׁ קָיָם וְהַקְּרִבְנוֹת בְּטָלִין מִפְּנֵי חֲרָבָנוּ, אִף הַנֹּרֹת בְּטָלִים וְאִיךְ אָמְרוּ שֶׁהַנֹּרֹת הֵם לְעוֹלָם. וְלָכֵן פִּרְשׁ דְּרַמְזוֹ בְּזֶה לְנֹרֹת חֲנֻכַּת חֲשָׁמוֹנָאִי, שֶׁהִיא נוֹהֲגַת אִף לְאַחַר הַחֲרָבָן בְּגִלוּתֵנוּ, וּמִצְוָה זֹו קִיַּמַת לְעוֹלָם.

בְּאוֹר נִפְלֵא בְּזֶה כְּתָב בְּסִפֵּר 'בְּאֵר יוֹסֵף' (בְּהַעֲלוֹתְךָ): אֲכַן לֹא הָיְתָה הַכְּוֹנֵת הַמְּדְרָשׁ בְּאוֹמְרוֹ שֶׁהַנֹּרֹת הֵן לְעוֹלָם, עַל עֲצָם מִצְוַת הַדְּלָקַת הַנֹּרֹת הַמְּנוּרָה, כִּי וְדָאִי זֹו הָיְתָה נוֹהֲגַת רַק בְּזְמַן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ קָיָם, אֲלֵא כְּנֹגֵד דְּבָרֵיהֶם הִיא בִּיחֹס אֵל הַשֹּׁפֵעַ שְׁמִשְׁפִּיעָה בְּעוֹלָם, וְעַל זְמַן הַתּוֹעֲלַת שֶׁהִטִּיבָה בְּפַעֲלָתָה עִם יִשְׂרָאֵל.

דִּהְנֵה הַקְּרִבְנוֹת, לְפִי הַנְּרָאָה מַחֲזו"ל, הוֹעִילוֹ וְהַשְׁפִּיעוֹ רַק בְּזְמַן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ הָיָה קָיָם, אֲבָל כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת וּבְטָלוּ הַקְּרִבְנוֹת - אִזּוֹ נִפְסְקָה גַם הַשִּׁפְעָתָם. דְּגַמָּא לְדְבַר מַדְבְּרֵי הַגְּמָרָא (פְּסָחִים מ"ב, ג'): בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ מְבִיאִים נִסְכִּים בִּיהוּדָה לֹא הָיָה יֵינָם שֶׁל יְהוּדָה מַחְמִיץ (בְּזִכּוֹת הַנִּסְכִּים: ר"ש"י) וְעַכְשָׁו אֵין יֵינָם שֶׁל אֲדוּמִיִּים מַחְמִיץ. וְכֵן בְּסִפֵּר הַקְּנֵה (הוּבָא בְּפַעֲנַח ר"ז א' ב"א) מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ נִטַּל טַעַם בְּשֵׁר וְנִתְּן בְּעֻצְמוֹת, מְכַל זֶה מְבַאֵר שֶׁהַקְּרִבְנוֹת הוֹעִילָה הַשִּׁפְעָתָם רַק בְּזְמַן הַמְּקַדָּשׁ, כְּשֶׁנִּתְּקַמָּה הַקְּרִבְתָּן.

אוּלָם הַמְּנוּרָה עִם שְׁבֻעַת גְּרוּתֶיהָ, מְבַאֵר בְּכִמְהָ מֵאֲמָרֵי חַז"ל שֶׁהֵם מְרַמְזִים עַל אוֹר הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכִמּוֹ שְׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא (כ"ב כ"ה, ב'): "אָמַר רַבִּי יִצְחָק: הַרוּצָה שִׁיחֲכִים - יְדָרִים, וְשִׁיעֲשִׁיר - יִצְפִּין, וְסִימְנָף: שְׁלִחָן בְּצִפּוֹן וּמְנוּרָה בְּדָרוֹם". כֵּן אָמְרוּ (בְּרִכּוֹת נו'): "הַרוּצָה שְׁמֵן זֵית בְּחֵלוֹם יִצְפָּה לְמֵאוֹר תּוֹרָה, שְׁנֵאָמַר 'וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֵן זֵית זָךְ'. וּבְפִירוּשׁ רַבְּנּוּ בְּחַי"י (פְּרִשְׁתַּת תְּרוּמָה): "הַמְּנוּרָה בְּשְׁבֻעַת גְּרוּתֶיהָ תִּרְמָזוּ לַתּוֹרָה הַנְּקִרָאֵת אוֹר, שְׁנֵאָמַר 'כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר', וְהִיא כּוֹלֵלַת שְׁבַע חֲכָמוֹת, וְעַל כֵּן הָיוּ גְרוּתֶיהָ שְׁבֻעָה". וְהֵינּוּ שֶׁהַדְּלָקַת הַמְּנוּרָה הָיְתָה מְקוּרַת הַשִּׁפְעָה לְאוֹר הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכִשְׁהַכֹּהֵן הָיָה מְטִיב וּמְדַלֵּק בְּכָל יוֹם אֶת הַמְּנוּרָה בְּקִדְשָׁהּ וּבְטָהֳרָהּ וּבְשִׁמְן זֵית זָךְ הַנּוֹעֵשָׂה עַל טְהוֹרַת הַקְּדָשׁ, הָיָה בְּזֶה מְקוּרַת וְשִׁפְעָה אוֹרָה לְהֵאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְנִזְדַּבְּף שְׁכָלָם לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל בְּדְבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה לְפָרְשָׁה וּלְבִאָרָה לְאַמְתָּה.

ישראל שלאחר מלחמת החשמונאים ועד לחרובן הבית. נמצא אותה התנוצצות מפלגה של הארת תורה, שבאה לנו בזכות מסירות נפשם של בני חשמונאי, היא שעמדה לישראל בכל שנות גלותם, עד ביאת המשיח.

עמק ענין 'פרסומי ניסא'

נקדה נוספת המיחדת את מצות החנכה, היא ענין 'פרסומי ניסא'. כאמור, מצות החג היא בהלל והודאה, וההודאה על הגס צריכה להעשות בפרסום ובגלוי גדול, שהלא עקרה של מצות החנכה היא להניח את גרות החנכה על פתח הבית מבחוץ, בזמן שעדין מצויים עוברים ושבים, וזאת על מנת לפרסם את הגס ברבים.

שרש הענין טמון בדברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) אשר מבהיר, שכל פונת ומטרת יצירת האדם ועבודת המצוות שנתנה לו - היא כדי שיביר את בוראו ויודה לו: "וכונת כל המצוות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא פונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחוננים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו. וכונת רוממות הקול בתפלות וכונת פתי הפנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפגיו בריותיך אנתנו".

התפקיד של כל עבודת האדם עלי אדמות, הוא לגלות את החבור והקשר של כל דבר אל שרשו הרוחני, ובפרט צריך הוא להבין ולפרסם שכל הקורות עמו, הכל מיד ה' ומטובו וחסדו. וזו עבודת ההלל וההודאה שבחנכה, נצחון החשמונאים נעשה על ידי קרב ומלחמה, ודאי יהיו כאלו שינסו לתלות את נצחונם בדרךכים טבעיות, כגון הנחישות הנפשית שלהם כלוחמי גרילה, והכרת תנאי השטח והטופוגרפיה הארצישראלית על בריה, ועוד כהנה וכהנה, אולם אנו - לא בזה

והנה, אף על פי שזה היה רק בזמן שבית המקדש קים, וכשנחרב הבית אבדנו את הסגלה הזאת ונחשכו עינינו בעוונותינו, אולם כל מה שאבותינו וחקמי ישראל השיגו אז בזמן קיומו, והנחילו לבניהם אחריהם ולתלמידיהם ולדורות הבאים את אשר השיגו והבינו בחכמת התורה - כל זה נשאר לנו למורשה עד היום, וכמה הלכות גדולות ופרושים ובאורים בתורה שפעל פה המסורים לנו מהתנאים וחקמי הש"ס, הם מה שקבלו מחכמייהם ורבותיהם הקדמונים שהיו בזמן הבית, ממה שהשפילו על ידי השפעת והעלאת אור המנורה הטהורה, נמצא אורם של גרות המנורה מאיר לנו עד היום, ואנו הולכים וננהנים מאורה תמיד, כי לא תשכח מפי זרענו עד עולם.

וכזה היה הפיוס לאהרן, במה שאמר לו הקב"ה: אל תתירא, לגדולה מזו אתה מתקן הקרבנות כל זמן שבית המקדש קים הם נוהגים אבל הגרות לעולם, אל מול פני המנורה יאירו. הינו שהקרבנות הועילו רק לשעתם, בזמן שהיו מקריבים אותם, שאז פעלו פעלתם והשפיעו השפעת הטובה בעולם, אבל הגרות לעולם יאירו, כי הארתם שהאירו בעולם בזמנם ובשעתם לא פסקה ולא בטלה עד עולם. דאותו האור שהאיר עיני אבותינו בתורה על ידי הדלקת גרות המנורה, עדין מתקים אצלנו, וכל הדורות כלם לאורם הם הולכים.

ואכן יש לקשר דבריו עם דברי הרמב"ן, שבאר ענין הארת הגרות לעולם, בהקשר לגס חנכה, שכאשר ישראל מסרו נפש על קדשת התורה, והבעת עליונותה אל מול חכמת יון, אזי זכו לגס המנורה, המורה על השפעת ההארה של בחינת תורה, ומאותו הרגע התנוצץ ביתר שאת אור תורה שפעל פה בעולם, שהלא עקר המימרות המצויות בדינו מתורה שפעל פה, הם מהלל הזקן ואילך, אשר נהג נשיאותו בעצומה של תקופת מלכות

חֲלַקְנוּ, אֲלֵא "רִבְתָּ אֶת רִיבֶם, דִּנְתָּ אֶת דִּינֶם, נִקְמְתָּ אֶת נִקְמָתְם, מְסַרְתָּ..." הַכֹּל בְּאִשְׁרֵי לְכֹל מִיָּד ה'.

וְלֵהֲשִׁבְרֵי, וְהֵייתִי מִמֶּהָר לְהַצִּילָהּ שְׁלֵא נִפְלָה עַל הָאָרֶץ - הֵייתִי נוֹתֵן שְׁבַח וְהוֹדָאָה בְּפִה מְלֵא בְּלִשׁוֹן הַנִּי"ל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם נִפְלָה וְלֹא נִשְׁבְּרָה."

וּבִפְרָט נָשִׁים לֵב לְדַקְדּוּק הַלִּשׁוֹן הַמְּפֹלֵא, שְׁפָאֲשֵׁר מְדַבֵּר בְּפַעֲלוֹת הַחֲשֻמוֹנָאִים שְׁלֵאֲחַר הַנֶּס, טַהוּר הַבֵּית וְהַשְּׂבִיבָה הָעִבּוּדָה, הַתְּפִלָּה מְנַסַּחַת בְּלִשׁוֹן פְּעִיל: "בָּאוּ בְּנִיךְ וּפְנוּ... וְטַהְרוּ... וְהַדְּלִיקוּ גִירוֹת..." אִוְלָם בְּשׁוֹנָה מִכָּף כְּשֶׁמְדַבֵּר בְּמִלְחָמוֹת, הַכֹּל מְפָנָה לְקַב"ה, "רִבְתָּ... דִּנְתָּ... נִקְמְתָּ... מְסַרְתָּ...". כִּבְיָכוּל הַחֲשֻמוֹנָאִים הֵם כְּלוּם בְּכֹל הַסְּפוּר הַזֶּה, רַק הַקַּב"ה לְבַדּוֹ פֶּעַל וְעָשָׂה אֶת כָּל מַעֲשֵׂי הַגְּבוּרָה.

חָשׁוּב מְאֹד שְׁכָל אֶחָד מֵאַתְּנוּ, יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהוֹדוֹת לְקַב"ה, עַל כָּל דְּבַר שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ, וְגַם אִם בִּלְבַב פְּנִימָה אֵין הוּא מְרַגֵּשׁ לְהֵט שֶׁל הוֹדָאָה, יַעֲשֶׂה זֹאת לְלֹא הַרְגָּשָׁה פְּנִימִית, וִידוּעִים דְּבָרֵי הַחֲנוּף 'אַחֲרֵי הַפַּעֲלוֹת נִמְשָׁכִים הַלְּבָבוֹת', כְּאִשְׁרֵי אָדָם יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהוֹדוֹת עַל כָּל דְּבַר, אֲפֹלוּ מִן הַשְּׂפָה וְלַחוּץ, לְבִסּוּף הַדְּבָרִים יַחֲדָרוּ לְלִבּוֹ, וְתֵהָא הוֹדָאָתוֹ בְּכּוֹנָה שְׁלֵמָה. וְהַעֲקָר לְהִיּוֹת מְרַגֵּל בְּהוֹדָאָה.

הוֹדָאָה לְבוֹרָא - אֲפֹלוּ עַל דְּבָרִים פְּעוּטִים

עֲנִין זֶה שֶׁל 'הִלֵּל וְהוֹדָאָה', אֵינוֹ שִׁיף רַק לְנַסִּי חַג חֲנֻכָּה, אֲלֵא מְטַרְתּוֹ לְלַמְדָנוּ אֶת חֲשִׁיבוֹת הַהוֹדָאָה לְבוֹרָא עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל, וְאֲפֹלוּ עַל הַדְּבָרִים הַפְּעוּטִים בְּיֹתֵר. וּבְשִׁיחֲתָנוּ לְפָרְשַׁת צו (אֲשִׁיחָה בְּחֻקֶּיךָ וַיִּקְרָא עִמִּי פַח) הַבְּאֵנוּ אֶת דְּבָרֵינוּ שֶׁל הַחֲסִיד בַּעַל 'יְסוּד וְשִׁרְשׁ הָעִבּוּדָה' בְּצוּנָאָתוֹ לְכַנּוּ, שֵׁם הוּא מְתָאָר בְּיַצַּד עַל כָּל דְּבַר שְׂאָרַע עִמּוֹ, הִזָּה נוֹתֵן תּוֹדָה לְה' בְּלֵב רוּגֵשׁ וְשׁוֹקֵק:

גִּירוֹת הַחֲנֻכָּה - לְעוֹרֵר בְּמִיָּהָה לְבַנֵּין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

הַנָּה מְדַבְּרֵי הַב"ח עוֹלָה, כִּי עָקַר הַהוֹדָאָה בְּנֶס חֲנֻכָּה, הִיא עַל הַשְּׂבִיבָה הָעִבּוּדָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְאַחַר בְּטוּלָהּ בְּשַׁעַת גְּזוּרוֹת אֲנִטִּיּוֹכוֹס. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְשֵׂאֵל, בְּשִׁלְמָא אֵלוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה עֲדִין עַל תְּלוּ, יֵשׁ הַגִּיוֹן בְּכַף שְׂאָנוּ מוֹדִים וּמְהַלְלִים עַל שִׁיבַת הָעִבּוּדָה, אִוְלָם עֲתָה שְׂמִמִּילָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרַב בְּעוֹנוֹתֵינוּ, עַל מָה אָנוּ מוֹדִים וּמְהַלְלִים? מֵאֵי דִּהְוָה הַנָּה, וּבְמָה אָנוּ מוֹצִאִים קָשֶׁר שְׂכִיחוֹת לְתוֹצְאָת הַנֶּסִּי?

"עַל כָּל מָה שֶׁהִגִּיעַ אֵלַי שׁוּם נַחַת וְטוֹבָה, הֵן גְּדוּלָה, הֵן קִטְנָה, הֵייתִי נוֹתֵן לְה' תְּהַבְרָךְ שְׁבַח וְהוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְאַפְרַט שְׂמִין מִנְהוּ, כִּי רַבִּים הֵם וְאֵי אֲפָשֶׁר לְפָרְטֵם. הֵינְנוּ בְּעֲנִין כְּאֵב הַשְּׁנִיִּים שְׂכַתְּבָתִּי לְעִיל, בְּעַת שֶׁשְּׂשַׁקֵּט מְעַלִּי הַפְּאָב מְעַט - הֵייתִי נוֹתֵן לְה' תְּהַבְרָךְ שְׁבַח וְהוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, בְּזוֹ הַלִּשׁוֹן: 'מוֹדָה אֲנִי לְךָ יוֹצְרֵי וּבוֹרְאֵי, יְהַבְרָךְ שְׂמִיךְ בְּפִי כָּל חַי, שְׁשַׁלְחָתָהּ רְפוּאָה לְכַאֲבֵי הַגְּדוּל'. וּבְאִמְצַע הַתְּפִלָּה הֵייתִי נוֹתֵן הוֹדָאָה זוֹ בְּלִשׁוֹן הַזֶּה מְמֹשׁ בְּמַחְשַׁבְתִּי וְלִבִּי. וְאִם נִתְגַּלְגְּלָה צְלוּחִית עַל הַשְּׁלַחָן, וְקָרוּבָה הֵייתָה לְפַל לְאָרֶץ

אֲלֵא אֵיתָא בְּגִמְרָא (סְפָה מֵא, א) עַל הַפְּסוּק 'צִיוֹן הִיא דִּרְשׁ אֵין לְה' - מִכָּל דְּבַעֵי דְרִישָׁה. דְּהֵינּוּ שְׂצָרִיךְ הָאָדָם לְעוֹרֵר בְּקָרְבוֹ אֶת הַתְּשׁוּקָה לְבַנֵּין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשְּׂבִיבָה הָעִבּוּדָה. וּמִכַּח דְּרָשָׁה זוֹ תִּקְנוּ רְבוּתֵינוּ הַתְּנָאִים תִּקְנוֹת רַבּוֹת 'זְכַר לְמִקְדָּשׁ' (כְּדִגְמַת נְטִילַת לוּלָב כָּל שְׁבַעָה, סְפִירַת הָעֵמֶר, כְּרִיכַת מִצָּה וּמְרוּר בְּלִיל הַסֶּדֶר), וּכְמוֹ כֵּן הַדְּלָקַת גִּירוֹת חֲנֻכָּה, אֲמוּרָה לְהִבְיָא אֶת הָאָדָם לִיַּדִּי צַפְיָה וְתְשׁוּקָה לְבַנֵּין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּכְכַר בְּאַרְנוֹ בְּשִׁיחֲוֹתֵינוּ (אֲשִׁיחָה בְּחֻקֶּיךָ)

ג. אָכוּ, לְפִי מַה שֶׁבְּאַרְנוֹ לְעִיל (עַמ' תיח) בְּשֵׁם 'בְּאֵר יוֹסֵף' מִיֵּשֶׁב שְׁפִיר, כִּי אֲמַנָּם הַשְּׁפַע הִבָּא עַל יְדֵי הַקְּרָבָנוֹת חֲלָף הַלֵּךְ לוֹ, אֲךָ שְׁפַע הָאֵרֶת תּוֹרָה הִבָּא מִכַּח גִּירוֹת הַמְּנוּרָה, הַמְּשִׁיבֵי וְהַתְּקִים גַּם לְאַחַר שְׁתַּחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַד מֵינּוּ אָנוּ, עֵין שָׁם.

בְּהַשְׁתוֹקֵקוֹתֵם שֶׁל הַחֲשׂוֹמוֹנָאִים עַל הַשַּׁבָּת
הַעֲבוּדָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

חֶסֶד צְפִיָּה - כְּמוֹהָ כְּהַתְרַשְׁלוֹת

הַהִתְבוֹנְנוֹת בְּחֻטְאֵם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּתְרַשְׁלוּ
בְּעֲבוּדָה, מְלַמֵּד אֹתֵנוּ כְּמָה עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק
בְּתַשׁוּבָה וְצִפְיָה לְבַנֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשַּׁבָּת
הַעֲבוּדָה, לְהַקְפִּיד בְּאִמְרַת הַקְּרַבְנוֹת, הֵן
בְּתַחֲלָה וּבְסוּיָם תְּפִלַּת שְׁחִירִית, וְהֵן לְפָנֵי תְּפִלַּת
מִנְחָה, שֶׁפִּירוֹעַ מִחֻטְאֵי הָרִי זֶה מְבִיא שֶׁפֶע
לְעוֹלָם כְּאֵלוֹ הַקְּרָבוֹ בְּפֶעַל, כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא
(תְּעִינִית כּו. ב): "אָמַר אַבְרָהָם: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
הוֹדִיעֵנִי, בְּמָה אֵירָשְׁנָה? אָמַר לִיה: 'קָחָה לִי
עֲגֻלָּה מִשְׁלֶשֶׁת וְעֵז מִשְׁלֶשֶׁת'. אָמַר לְפָנָיו:
רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תִּינַח בְּזִמְנָא שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ
קָיָם, בְּזִמְנָא שְׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם מַה תְּהֵא
עֲלִיָּהֶם? - אָמַר לוֹ: כְּכָר תִּקְנֵנִי לָהֶם סֵדֶר
קְרַבְנוֹת, בְּזִמְנָא שְׁקוֹרְאִין בְּהֵן לְפָנֵי - מַעֲלָה
אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאֵלוֹ הַקְּרִיבוֹם לְפָנֵי, וְאֲנִי מוֹחֵל
לָהֶם עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם". אָדָם הַמְּמַלְמֵל זֹאת
מִבְּלֵי דַעַת וּבְחֶסֶד חֲשִׁיבוֹת מְפֻגְגָת, הָרִי הוּא
מְמִישׁ כְּמַתְרַשֵּׁל בְּעֲבוּדָה, וְעוֹנוֹ חֲמוֹר מְאֹד.

וְהָרִי אָנוּ לְמַדִּים כְּמָה רָאוּ אֲנָשֵׁי כְּנָסָת
הַגְּדוּלָה בְּחֻמְרָה אֶת הַזְּלוּזָל בְּעֲבוּדָה שֶׁהִיָּתָה
נִחְלַת חֵלֶק מֵהַכְּהֵנִים בְּתַקּוּפַת שְׁלוֹשֵׁן יָנוּ,
שְׁאָמְרוּ (סְפָה נו, א) עַל מַשְׁמַרְת בְּלָגָה שְׁלֵעוֹלָם
חוֹלְקַת בְּדָרוֹם, וְטַבְעָתָה קְבוּעָה, וְחִלּוּנָה
סְתוּמָה. וּמְדוּעַ הַדְּבָקָה עַל מַשְׁמַרְת זו
אוֹת-קְלוּזָן כָּל כֶּף חֲמוּרָה? מִסְפָּרַת הַגְּמִרָא (שֵׁם
ע"ב): "תְּנִי רַבָּנִין: מַעֲשֵׂה בְמַרְיָם בַּת בְּלָגָה
שֶׁהִמִּירָה דָּתָה, וְהִלְכָה וּנְשֵׂאתָ לְסִרְדֵיּוֹט אֶחָד
מִמְּלָכֵי יוֹנִים. כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יוֹנִים לְהִיכָל הָיְתָה
מְבַעֲטָת בְּסִנְדְּלָה עַל גְּבֵי הַמְּזַבְּחִי, וְאָמְרָה:
לִוְקוּס לִוְקוּס (= זָאב זָאב) עַד מָתִי אֶתָּה מְכֻלָּה
מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אֶתָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם
בְּשַׁעַת הַדְּחָק! וְכִשְׁשָׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר קָבְעוּ
אֶת טַבְעָתָה, וְסִתְמוּ אֶת חִלּוּנָה".

שׁוֹאֵלֶת הַגְּמִרָא: וּמִשׁוֹם אוֹתָהּ בַּת שְׁסָרְחָה
קָנְסוּ אֶת הַמְּשַׁפְּחָה? הֲלָלוּ מָה עָשׂוּ? וּמִתְרַצָּת:

בְּמִדְבַר עַמ' רַצַּג וְאֵילָף) כְּמָה חֲשִׁיבוֹת וּמַעֲלָה יֵשׁ
לְקוּוִי וְלְצִפְיָה, וּבְפֶרֶט דֹּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (יִלְקו"ש
תְּהִלִּים תְּשִׁלו): לְמַנְצַח לְדוֹד מְזִמּוֹר שִׁיר קוּוִי
קוּוִי ה' וַיֵּט אֵלָי. זֶהוּ שְׁאָמַר הַכְּתוּב "וְאָמַר
בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֶלְהִינּוּ זֶה קוּוִי לּוֹ וַיּוֹשִׁיעֵנו",
אִין בִּיד יִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַקּוּוִי, כְּדֹאִי הֵן לְגֵאֲלָה
בְּשֹׁכֵר הַקּוּוִי", דְּהִינּוּ שְׁעַל יְדֵי הַקּוּוִי וְהַצִּפְיָה,
מִסְגֵּלֶת לְבוֹא הַגְּאֲלָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

וּבְפִסְיָקְתָא רַבְתִּי (סִימָן ו'): "וְתִשְׁלַם כָּל
הַמְּלָאכָה אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּעֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה
בְּכֶסֶל נְגִמְרָה מְלֹאכַת הַמְּשָׁפָן, וְהָיָה מְקַפֵּל
עַד אֶחָד בְּנִיֶסָן, שֶׁהִקִּימוּ מִשָּׁה בְּאֶחָד בְּנִיֶסָן,
וְכָל זִמְנָא שֶׁהָיָה מְקַפֵּל הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְרַנְנִין
וּמְהַרְהָרִין עַל מִשָּׁה לֹא מְרָה לָא הוּקַם מִיָּד
שְׁמָא דְפִי אַרְעָ בּוּ, [אֶלָּא] שְׁחָשַׁב לְעַרְב שְׁמַחַת
הַמְּשָׁפָן בְּחֻדְשׁ שְׁנוּלַד בּוּ יִצְחָק".

וְלְכֹאֲרָה אָכֵן בְּאֵר לָנוּ הַמִּדְרָשׁ מְדוּעַ חֲפֵץ
הַבּוֹרָא שִׁיחַנְגָה הַמְּשָׁפָן בְּנִיֶסָן, שֶׁכֵּן הוּא חֻדְשׁ
בּוּ נוּלַד יִצְחָק אָבִינוּ, אוֹלָם עֲדִין צָרִיף בְּאוּר
מְדוּעַ סְבָבָה הַהֲשַׁנְחָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁתְּסַתֵּיִם
עֲבוּדַת הַכְּנַת הַמְּשָׁפָן בְּכ"ה כְּסֵלוֹ, וּמִמִּילָא
יֶאֱלָצוּ יִשְׂרָאֵל לְחַכּוֹת שְׁלוּשָׁה חֻדְשִׁים עַד
לְחֻנוּכָו.

אֶלָּא מִכָּאֵן אֶתָּה לְמַד, שְׁאִין הַמְּשָׁפָן יְכוּל
לְהַבְנוֹת לְלֹא כְּמִיָּה וְצִפְיָה, מִמִּילָא אֵלוֹ הִיָּתָה
מִסְתַּיְמַת עֲבוּדַת הַבְּנִיָן בְּסִמְיֻכּוֹת לְחֻדְשׁ בּוּ
אָמַר לְהַחְנֵג, הִיָּתָה חֲסֵרָה עֲבוּדָה זוֹ, אֲשֶׁר
עַל כֵּן הַקְּדִים הַקַּב"ה אֶת גְּמַר הַבְּנִיָן, כְּדִי
לִיצֹר מִצָּב שֶׁל בְּקֶשָׁה מִצַּד עִם יִשְׂרָאֵל, וְרַק
עַל רַקַּע אוֹתָהּ הַשְׁתוֹקֵקוֹת הִיָּה שִׁיף לְבִנְיוֹתָו.

וּלְפִי זֶה יוֹאֵר בְּאוּר יְקָרוֹת הַמְּשָׁף דְּבָרֵי
הַמִּדְרָשׁ: "וּמַעֲתָה הַפְּסִיד כְּסֵלוֹ שֶׁנִּגְמְרָה
מְלֹאכָה בּוּ, לָאוּ, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עֲלֵי
לְשֵׁלָם לוֹ, מַה שְׁלָם לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא?
חֲנִפַת בֵּית חֲשׂוֹמוֹנָא". דְּהִינּוּ שְׁמַכַּח אוֹתָהּ
צִפְיָה וְהַשְׁתוֹקֵקוֹת לְבַנֵּן הַמְּשָׁפָן מִתְאַרִיף כ"ה
בְּכֶסֶל וְאֵילָף, נוּלַד אוּר רִוְחָנִי, שֶׁהַתְּבַטָּא
בְּסוּפּוֹ שֶׁל דְּבַר אֶלְפֵי שָׁנִים לְאַחַר מִכָּן,

מִפְּרָסָם כָּנַס גְּלוּי, מִמִּילָא קָבְעוּ לְהִלָּל וּלְהוֹדוֹת, כִּי מִנְּס זֶה, שֶׁהוּא רוּחָנִי בְּעַקְרוֹ, אֵין שְׂמֵחָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַצֵּלַת הַנַּפְשׁוֹת הִיָּה טָפַל בְּזֶה. עַל כֵּן עָשׂוּ עֵקֶר מִן הַנְּס הַמְּפָרָסָם, שֶׁהוּא מוֹרָה עַל הוֹדְיָה.

וּלְפִי דְבָרֵי הַט"ז, מְצִינּוּ פֶתַח לִישָׁב הַקְּשִׁיָּה, הֲלֹא אָמְרוּ חַז"ל (שְׁבַת ל"ב, א) "כֹּל מִי שֶׁנֶּעְשָׂה לוֹ נֶס מְנַכִּים לוֹ מִזְכֵּיֹתָיו", וְאִם כֵּן גָּנוּת הִיא לָנוּ שֶׁנֶּעְשִׂים לָנוּ נְסִים, וּמָה מְקוּם לְפָרְסָמָם? אֲלֹא כָּל עֵינֵן מְנַכִּין לוֹ מִזְכֵּיֹתָיו מִתְיַחַס לְמִי שֶׁנֶּעְשָׂה לוֹ נֶס הַצֵּלַת נַפְשׁוֹת, אוֹלָם לְפִי הַט"ז עֵקֶר הַנְּס אוֹתוֹ אָנוּ מְפָרָסְמִים בְּחִנְפָה, הוּא נֶס פֶּךָ הַשְּׂמֹן, נֶס הַשֶּׁיף לְתַחֲנוּם הַרוּחָנִי, וּבִיחָס לְנֶס שֶׁפָּזָה לֹא נֹאמַר "מְנַכִּין לוֹ מִזְכֵּיֹתָיו".

וְאִם תֹּאמַר, לְפִי זֶה כִּיִּצַד אָנוּ מְפָרָסְמִים אֵת נֶס פּוֹרִים בְּמִשְׁתָּה וּשְׂמֵחָה, הֲלֹא הִיָּה נֶס שֶׁל הַצֵּלַת נַפְשׁוֹת, וּבְזֶה מְנַכִּין לוֹ מִזְכֵּיֹתָיו? וַיֵּשׁ לְתַרְץ שֶׁנֶּס פּוֹרִים הִיָּה בְּגֵדֵר בְּטוֹל גְּזֵרָה, דְּהִיָּנוּ שֶׁלֹּאֲחַר שֶׁכָּבַר נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה, לֹא הִיָּה מְנוּס מִלְּהַצִּילָם אֲלֹא עַל יְדֵי נֶס, וּבִכְהִי אֵינוֹ אֵין מְנַכִּין מִזְכֵּיֹתָיו. וְעֵינֵן לְעִיל שִׁיחַתְנוּ לְפָרְשַׁת נַח (עמ' פג) תּוֹסֶפֶת דְּבָרִים בְּעֵינֵן זֶה.

לְהַתְחַזֵּק בְּלִמּוּד תּוֹרָה אָנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ

כְּפִי שֶׁאָנוּ מְזַכִּירִים בְּתַפְלַת 'עַל הַנְּסִים', עֵקֶר גְּזֵרוֹת הַיּוֹנִים הָיוּ לְשִׁכְחָם תּוֹרַתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ, וּמִמִּילָא חוֹבָה עָלֵינוּ בְּיָתֵר שְׂאֵת לְהַתְחַזֵּק בְּיָמִים אֵלּוּ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, לְחַזֵּק אֵת עֲצָמָנוּ וּלְחַזֵּק אֵת שְׁסָבִיבָנוּ, בְּפֶרֶט בְּיָמִים אֵלּוּ, שֶׁהֵם יְמֵי רְשׁוּם לְמוֹסְדוֹת חֲנוּךְ, לְשִׁים אֵת חֲנוּכָם שֶׁל הַיְלָדִים בְּרֹאשׁ מַעְיָנֵינוּ, לְדַאֵג שִׁיְהִיו רְשׁוּמִים לְמוֹסְדוֹת תּוֹרָה שְׂרוּחַ חֻקִּים נֹחָה מִהֵן, כִּי אֵין לְמַעְלָה בְּחִשְׁבּוֹת מִתּוֹרַתְם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, וְכֹדֵאִיתָא בְּסַפְרִים (רִאשִׁית חֻקָּה' פֶּרֶק גְּדוּל בָּנִים אוֹת לוֹ) עַל הַפְּסוּק (מְשָׁלִי כ"ה, טו) וְלִשׁוֹן רַבָּה תִּשְׁבֵּר גֵּרָם - לְשׁוֹנֵם הַרַבָּה שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, בְּכַחַה לְבַטֵּל כָּל חֻקֵּי הַצְּרוֹת וְהַגְּזֵרוֹת, וְסִימָן

"שׁוֹתָא דִּינּוּקָא בְּשׁוּקָא, אוֹ דְאַבוּהָ אוֹ דְאִימִיָּה", מָה שֶׁהִתִּינוּק אוֹמֵר בְּשׁוּק, כְּפִי הַנְּרָאָה שֶׁמַּע זֹאת בְּבֵית. מִסְתַּבֵּר שְׂאֵת הַזְּלוּזִל בְּעִבּוּדָה לְמַדָּה מִהַתְנַהֲגוּתָם שֶׁל הוֹרֵיָה.

מִכָּאֵן לְמַדְנוּ כְּמָה חֲמָרָה יֵשׁ לְזָלוּל בְּעִבּוּדָה, וּמִנְּגַד אֵיזוֹ חוֹבָה וְחִשְׁבּוֹת יֵשׁ לְאִמִּירַת קְרִבּוּת בְּמִתִּינוּת כְּמוֹנָה מְרַגְלִיוֹת, וּמִתּוֹךְ רַגֵּשׁ עֲמַק שֶׁל הַשְּׂתוּקוֹת וְצַפִּיָּה לְבָנֵין בֵּית הַמְּקַדֵּשׁ וְהַשְּׁבַת הַעֲבוּדָה.

כְּאֲשֶׁר אָדָם עוֹמֵד בְּתַפְלָה, וְאוֹמֵר 'רַצָּה ה' אֲלֵקִינוּ בְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל... וְהִשָּׁב הַעֲבוּדָה לְדַבֵּר בִּיתְךָ' צְרִיךְ לְכוֹן בְּבִקְשׁוֹת אֵלּוּ וּלְהַכְנִים אֵל תּוֹכֵן אֵת כָּל לְבוֹ וּנְפִשׁוֹ, לְהַרְגִישׁ כְּמָה רְחוּק הוּא מִהַבּוֹרָא לֹא בֵּית הַמְּקַדֵּשׁ, כְּמָה שֶׁפַּע כָּלֵל יִשְׂרָאֵל מִפְּסִידִים מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ. לֹא לְחִנָּם אָמְרוּ "דוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה בֵּית הַמְּקַדֵּשׁ בְּיָמָיו כְּאֵלּוֹ תְּרַב בְּיָמָיו", כָּל יוֹם שֶׁעוֹבֵר לֹא בָנֵין בֵּית הַמְּקַדֵּשׁ - הוּא יוֹם שֶׁלֹּא יָשׁוּב עוֹד, הוּא יוֹם שֶׁל הַפְּסֵד, מְעַוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן וְחִסְרוֹן לֹא יוֹכֵל לְהַמְנוֹת'.

וּמִמָּשׁ כְּשֶׁם שֶׁהַכְּהֵנִים הַקְּדוּשִׁים בְּנֵי חֲשִׁמוֹנָאֵי מְסֻרוּ נְפִשָּׁם עַל הַקָּמַת שְׁכִינְתָא מִעַפְרָא וְהַשְּׁבַת הַעֲבוּדָה לְדַבֵּר קְדָשָׁנוּ, כִּי בְּדִיוֹק עָלֵינוּ מְטַלַת הַחוֹבָה לְמִסַר נְפִשׁ וּלְהַתְאַמֵּץ בְּתַפְלָה, לְמַעַן יִבְנֶה ה' תְּבַרְךָ בֵּיתוֹ כְּבַתְחִלָּה וַיְכוֹנֵן מְקַדְשׁוֹ עַל מְכוֹנוֹ, וַיִּרְאֵנוּ בְּכַנְיָנוּ וַיִּשְׁמַחְנוּ בְּתַקְוָנוּ, וְאִם אָנוּ לֹא עוֹשִׂים כֵּן - דִּינָנוּ כְּמִתְרַשְׁלִים בְּעִבּוּדָה!

עֵקֶר הַהוֹדָאָה - עַל נֶס פֶּךָ הַשְּׂמֹן

בְּט"ז (תּרע ס"ג) מְבִיא גַם כֵּן אֵת שְׂאֵלַת הַלְבוּשׁ, מְדוּעַ לֹא תִקְנוּ מִשְׁתָּה וּשְׂמֵחָה זָכַר לְנֶס חֲנֻכָּה, כְּפִי שֶׁתִּקְנוּ בְּנֶס פּוֹרִים, וּמִבְּאֵר שֶׁבְּפוֹרִים עֵקֶר הַנְּס הִיָּה הַצֵּלַת נַפְשׁוֹת, עַל כֵּן יֵשׁ שְׂמֵחָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, מָה שֶׁאֵין כֵּן בְּחִנְפָה, אִף עַל פִּי דְהִיָּתָה יְשׁוּעָה מִמָּנוּ תְּבַרְךָ בְּמִלְחָמָה, מְכַל מְקוּם לֹא הִיָּה הַנְּצַחוֹן מִפְּרָסָם בְּתוֹר גֵּס גְּלוּי, לְעַמַּת זֹאת גֵּס פֶּךָ הַשְּׂמֹן הִיָּה

פְּרִשְׁת מִקֵּץ

אומר הקב"ה לא דין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלחה בעולם הזה?^ד

הקב"ה אינו נותן שלחה לצדיקים, מפני שעקר המעלה של למוד תורה, באה על ידי למוד מתוך טרדה, שהוא למוד המתקנים כמאמרם ז"ל (קה"ר פ"ב) אף חכמי עמדה לי - כל תורה שלמדתי באף נתקיימה בי בזקנותי, וזאת התורה שיש בה קבול שכר לאין שעור, כדאיתא באבות דרבי נתן (פ"ג) "טוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה שלא בצער".

והשפת אמת רמז ענין זה בדיני גר חנפה (שפת כב, ב) "היה תפוש גר חנפה ועומד לא עשה ולא כלום". אדם שאור התורה רק תפוס ועומד אצלו, אינו מתעלה ואינו מתאמץ בה - לא עשה ולא כלום, אין לזה ערך. אלא אדרבה צריך לעסק בדברי תורה, לעסק - בטרם גדול, וכן בפרשת בחקתי (ויקרא כו, ג): "אם בחקתי תלכו פרוש רש"י שתהיו עמלים בתורה, רק אז תזכו לכל הברכות.

ומצינו שגם במלחמת יהושע ביריחו, נאמר: "ויהי בהיות יהושע ביריחו, וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו", ואמרו חז"ל (מגלה ג, א): אמר לו: אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשו בטלתם תלמוד תורה! - אמר לו: על איזה מהן באת? - אמר לו: עתה באתי - על תלמוד תורה, דכתיב: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". מיד ויגן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. אמר רבי יוחנן: מלמד שלן בעמקה של הלכה. אפלו שהיתה השעה שעת מלחמה, ולכאורה אין המוח והלב פנויים לעיונה של תורה, הנה צפוי שהיהושע ילמד דברים קלילים, קריאת תהלים, גריסת זהר, אף הוא לא עשה זאת אלא לן בעמקה של הלכה, עסק בתורה במלא כבוד הראש וחסקת העיון.

לדבר 'תשבר גרם' ראשי תבות תינוקות ש'ל בית רבן גזרות רעות מ'בטלין.

בפרט צריך לשים לב שיהיה הלמוד במתיקות ובחשק, ומתוך עמל ויגיעה, ובכך תהיה התורה בלועה בעצמותם. כאמור לעיל, התורה נמשלה לשמן זית זך, והלא אין השמן מופק מהזית ללא לחץ ודחק, וכך בדייק אין התורה נקנית באדם אלא על ידי עמל ויגיעה.

ועל פי זה יש לישב דברי רש"י (בראשית כה, כב) לגבי הריונה של רבקה: "ויתרצצו הבנים בקרבה - כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרנס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרנס לצאת". ולכאורה צריך באור, בין שהמלאך מלמד את העבר במעי אמו כל התורה כלה, למה היה יעקב מפרנס לצאת על בתי מדרשות, וכי מה חסר לו שם?

אלא שמבחינת יעקב אבינו, למוד תורה בלא עמל ויגיעה, איננו שונה בעיניו, על כן היה משתוקק לצאת אל העולם הזה, ולקנות את התורה מתוך עמל ויגיעה, וכפעל יוצא מכף תתקיים בתוך תוכו ולא תשכח מפיו לנצח נצחים.

וידוע שכאשר הגיע לפני הגר"א מגיד משמים, ובקש ללמדו סתרי תורה, לא קבל אותו, כל רצונו היה לזכות בתורה מתוך עמל ויגיעה. הואיל ועקר העקרים הוא אמרם ז"ל 'ובתורה אתה עמל', יש לעמל בתורה ולהתיגע בה כפי הכחות שנתנו לאדם מן השמים.

מעלת למוד מתוך הדחק

ובפרשה הקודמת אנו קוראים דברי רש"י (בראשית לו, ב) על הפסוק 'וישב יעקב' - "בקש יעקב לישב בשלחה, קפץ עליו רגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלחה

ד. עין שיחתנו לפרשת בחקתי (אשיחה בחקתי ויקרא עמ' טלה) מספר תרצ"ח.

פְּרִשְׁת מִקֵּץ

הַדְרֵךְ לְקַנְנֵן הַתּוֹרָה, שְׁאִמְנֵם הַיְכַלֵּת שְׁלוֹ לְעַמֵּד אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה בְּלֹא אֲכִילָה וְשִׁתְיָה הֵיטָה בְּדֶרֶךְ נֶס, אִךְ וְדַאי אֵלּוּ הוּא מִצַּד עֲצֻמוֹ לֹא הָיָה מְשַׁלֵּיךְ נִפְשׁוֹ מִנְּגֵד, וְהָיָה מוֹכֵן לוֹתֵר עַל כָּל עֲנִינֵי קִיּוֹם הַגּוֹף וּבִלְבָד לְכַלֵּעַ דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים, לֹא הָיוּ נִתְּנִים לוֹ מִשְׁמַיִם כַּחוֹת פְּלִאִיִּים שְׁפָאֵלוּ, הֵנוּ אוֹמֵר הַדְרֵךְ הַיְחִידָה לְקַנְנֵת אֵת הַתּוֹרָה הַיָּהּ לְהַמִּית עֲצֻמוֹ עָלֶיהָ, לְהַמִּית בְּלֵב אֵת כָּל הַתְּשׁוּקוֹת וְכָל הַרְצוֹנוֹת מִלְּבָדָה.

גַּר חֲנֻכָּה עַל הַפֶּתַח - שְׁמִירַת חוֹמוֹת קִדְשֵׁת הַבַּיִת

כִּידוּעַ, עָקֵר תִּקְנַת גַּר חֲנֻכָּה לְתַתּוֹ בְּפֶתַח הַבַּיִת, וְכַתֵּב הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת גַּר חֲנֻכָּה (ו), א': "כַּמָּה גֵרוֹת הוּא מְדַלֵּק בְּחֲנֻכָּה, מִצְוַתָּה שִׁיְהִיָּה כָּל בַּיִת וּבַיִת מְדַלֵּק גַּר אֶחָד בֵּין שְׁהָיוּ אֲנָשֵׁי הַבַּיִת מְרַבִּין בֵּין שְׁלֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא אָדָם אֶחָד".

וּבְסֵפֶר 'אַבְנֵי חָן' לְגֵאוֹן רַבִּי יְהוּדָה אִישׁח שְׁלִיט"א, מַעִיר עַל הַלְכָּה זוֹ הַכְּתוּבָה בְּרַמְבַּ"ם מִסְפֵּר הָעֲרוֹת:

א. לְכַאוּרָה, כִּינֵן שְׁהַנֵּס נַעֲשֶׂה בְּשִׁמְן הַנִּמְצָא בְּמִקְדָּשׁ, מִן הַרְאוֹי הָיָה לְתַתּוֹ בְּשׁוֹי לְנֵס דְּרוֹקָא בְּמִקּוֹם שְׁעֵנִינוּ הוּא כְּבִית הַמִּקְדָּשׁ, דְּהֵינּוּ בְּכַתֵּי כְּנִסְיוֹת וּכְתֵי מְדַרְשׁוֹת, שְׁהֵם בְּחִינָה שְׁל מִקְדָּשׁ מְעֻט, וּמִדּוּעַ חֲזו"ל הִרְחִיבוּ אֵת הָעֲנָנִן וְקָבְעוּ אֵת זְכוּרֵן הַנֵּס בְּמִיחָד עַל כָּל בַּיִת וּבַיִת.

ב. גַּם כְּשֶׁקָבְעוּ חֲזו"ל לְהַדְלִיק גֵרוֹת חֲנֻכָּה יְחִסּוּ אֵת הַמִּצְוָה עַל הַבַּיִת, וְכַלְשׁוֹן הַרְמַב"ם 'מִצְוַתָּה שִׁיְהִיָּה כָּל בַּיִת וּבַיִת מְדַלֵּק גַּר אֶחָד', לְכַאוּרָה הָיָה יוֹתֵר מִתְּאִים שִׁיְהִיָּה כְּתוּב 'חֵיב כָּל אָדָם לְהַדְלִיק גַּר חֲנֻכָּה בְּבַיִת', כַּלְשׁוֹן שְׁנֵקֵט הַרְמַב"ם כְּעֵנִין הַדְּלֵקַת גֵרוֹת שְׁבַת (שְׁבַת ה, א): 'וְאֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חֵיבִין לְהִיּוֹת בְּכַתִּיבָתָן גַּר דְּלוֹק בְּשֶׁבַת' - תְּלָה הַמִּצְוָה בְּאִישׁ וְלֹא בְּבַיִת, וּמִדּוּעַ בְּחֲנֻכָּה הַהַדְּגָשָׁה הִיא עַל הַבַּיִת, 'שִׁיְהִיָּה כָּל בַּיִת וּבַיִת מְדַלֵּק גַּר אֶחָד'.

וּבְגִמְרָא (מְנַחוֹת ז, א): "אַבִּימִי מִסְכְּתָא דְּמְנַחוֹת אֵיתְעַקֵּר לִיָּה, וְאַתָּא קָמִיָּה דְּרַב חֲסֵדָא לְאַדְכּוּרֵי גְמַרְיָה". מִסְכְּת מְנַחוֹת נִשְׁכַּחַה מִלְּבוֹ שְׁל הָאֲמוּרָא אַבִּימִי, עַל כֵּן הִלֵּךְ לְפָנֵי רַב חֲסֵדָא תְּלַמִּידוֹ לְהַזְכֵּר אֶצְלוֹ, שׁוֹאֵלֵת הַגְּמִרָא מִדּוּעַ לֹא שְׁלַח לְהַבִּיא אֵת רַב חֲסֵדָא אֶצְלוֹ? וּמִתְרַצָּת: "סָבַר: הֵכִי מִסְתִּיעָא מִלְּתָא טְפִי". פִּרְשׁ רַש"י: מִשׁוּם יִגְעַתִּי וּמִצְאָתִי, דְּהֵינּוּ כְּכָל שְׁהַלְמוּד נַעֲשֶׂה יוֹתֵר מִתּוֹךְ עֲמַל וְיִגְיעָה, כְּךָ הַדְּבָרִים פַּחוֹת יִשְׁכַּחוּ מִלְּבוֹ לְעֵתִיד.

וּבְגִמְלָה (ג, א): "תְּרַגּוּם שְׁל נְבִיאִים - יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל אָמְרוּ מִפִּי חֲגִי זְכַרְיָה וּמִלְּאָכִי, וְנִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָסָה עַל אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָסָה. יִצְתָּה בַת קוֹל וְאַמְרָה: מִי הוּא זֶה שְׁגַלָּה סְתָרֵי לְבַנֵּי אָדָם?...". לְכַאוּרָה מִדּוּעַ נִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? מְבַאֵר הַגֵּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה פִּינְשֵׁטִיין וְצ"ל, כִּינֵן שְׁמַעְתָּה נִתְּגַלוּ סְתָרֵי תּוֹרָה, הָרִי נוֹצֵר אֶצְל בְּנֵי אָדָם חֲסָרוֹן בִּיגִיעַת הַתּוֹרָה, שְׁכֵן דְּבָרִים שְׁהָיוּ נִקְנִים רַק עַל יְדֵי יִגְיעָה וּמִאֲמָץ - עֲתָה גְלוּיִים הֵם לְכָל, וְעַל דָּא נִזְדַּעְזְעָה הָאֶרֶץ.

וּמִצִּינּוּ שְׁחַזו"ל הַקְּדוּשִׁים הָאֲדִירוּ אֵת מַעֲלַת לְמוּד תּוֹרָה בְּמִסְרֵינָם נִפְשׁ מִתּוֹךְ הַדְּחָק, עַד כְּדֵי שְׁהַכְּבִירוּ בְּמַעֲלַת דּוּרוֹ שְׁל רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֲלֵעָאִי, יוֹתֵר מִמַּעֲלַת דּוּרָם שְׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ וְחִזְקִיָּהוּ הַפְּלֵרָה, וְכָל זֶה מִפְּנֵי שְׁלִמְדוֹ תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק (סְנֵהֲרוּזִין כ, א): "שְׁקֵר חֲחֵן - זֶה דּוּרוֹ שְׁל מֹשֶׁה וְיְהוֹשֻׁעַ, וְהֵבֵל הִיפִי - זֶה דּוּרוֹ שְׁל חִזְקִיָּה, יְרָאֵת ה' הִיא תִתְּהַלֵּל - זֶה דּוּרוֹ שְׁל רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֲלֵעָאִי. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֲלֵעָאִי שְׁהָיוּ שְׁשָׂה תְּלַמִּידִים מִתְּכַסִּין בְּטִלִּית אַחַת וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה".

וּמֹשֶׁה רַבִּינוּ, הָעֲנּוּ מִכָּל אָדָם, מַעִיד עַל עֲצֻמוֹ (דְּבָרִים ט, ט): "וְאַשְׁבֵּב בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לְחֵם לֹא אֶכְלֵתִי וּמִיָּם לֹא שְׁתִּיתִי", וְלְכַאוּרָה לְשֵׁם מָה אֲדוֹן הַנְּבִיאִים מְכַלִּיט עַבְדָּה זוֹ? וְכִי חִלְיָה לְהָאֲדִיר אֵת שְׁמוֹ? לֹא וְלֹא, אֶלָּא מֹשֶׁה רַבִּינוּ רָצָה לְהוֹרוֹתָנוּ

ג. אֵיחָא בְּגִמְרָא (שְׁבַת כב, א): "אָמַר רַבֵּה: גַּר חֲנֻכָּה מְצוּה לְהַנִּיחָהּ בְּשַׁפְּח הַסְּמוּכָה לַפֶּתַח מִשְׁמָאל, כְּדִי שֶׁתְּהֵא גַר חֲנֻכָּה מִשְׁמָאל וּמְזוּזָה מִיְמִינֵי". וְצָרִיךְ בְּאוֹר הַקָּשֶׁר בֵּין מְזוּזָה לְגַר חֲנֻכָּה, הוֹאִיל וּמִסְתַּבֵּר שֶׁמִּלְבַד שְׁטַחֲיוֹת הָעֵנָן 'שִׁיחָהּ מִסְבָּב בְּמִצְוֹת', מְצוֹי עֵנָן יוֹתֵר עִמָּךְ הַמְקָשֶׁר בִּינֵיהֶם.

וְכִדִּי לְעַמֵּד עַל סוּד הָעֵנָנִים, מְבִיא הַגֵּר"י אֵיטֵחַ אֶת דְּבָרֵי מְדַרְשׁ חֲנֻכָּה (אוֹצֵר הַמְדַרְשִׁים עמ' 189), הַמְתָּאֵר אֶת אָפִי גְזֵרוֹת הַיּוֹנִים מִתַּחֲלָתָם: "כִּתִּיב (יְרֵמְיָהוּ נ, לג): כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת עֹשׂוֹקִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יְהוּדָה יַחְדָּו וְכָל שְׂבִיחָם הִחֲזִיקוּ בָם מֵאֲנוּ שְׁלָחָם. וְכִתִּיב (שָׁם פס' לד): גֹּאֲלָם חֲזַק ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב גְּרִיב אֶת רִיבָם לְמַעַן הַרְגִיעַ אֶת הָאָרֶץ וְהַרְגִיז לִישְׁבֵי כָּבֵל. אָמְרוּ, בִּימֵי הַיּוֹנִים נִתְחַזַּב מִקְרָא זֶה, שֶׁהָעֲרִימוּ סוּד עַל יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ: בּוֹאוּ וְנַחֲדֵשׁ עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת עַד שִׁיבְעֻטוֹ בְּאַלְהֵיהֶם וַיֵּאֱמִינוּ בְּעִבּוּדָה זָרָה שְׁלֹנוּ. עָמְדוּ וּגְזָרוּ כָּל בֶּן יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ בְּרִיחַ אוֹ מִסְגּוֹר לַפֶּתַח וְדָקֵר בְּחֶרֶב, וְכָל כֶּף לָמָּה? כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל כְּבוֹד וְלֹא צְנִיעוּת, שֶׁכָּל בֵּית שְׂאִין לוֹ דֹּלֵת אֵין לוֹ כְּבוֹד וְלֹא צְנִיעוּת, וְכָל הַרוּחָה לְכַנֵּם נִכְנָם בֵּין בָּיִם וּבֵין בְּלִילָה. בֵּינָן שְׂרָאוּ יִשְׂרָאֵל כֶּף עָמְדוּ וּבִטְלוּ כָּל דִּלְתוֹת בְּתִיחָם וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לֹא לְאָכַל וְלֹא לְשִׁתּוֹת וְלֹא לְשִׁמֵּשׁ מִטּוֹתֵיהֶם, בְּשָׁבִיל גְּנָבִין וְלִסְטִין וּפְרִיצֵי יוֹנִים, וְלֹא רוֹאִין שְׁנָה בְּעֵינֵיהֶם לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, וְנִתְקַזְּזוּ עֲלֵיהֶם מִקְרָא שְׁכָתוּב וּפְחַדְתָּ לַיְלָה וַיּוֹמְם (דְּבָרִים כ"ח). אָמְרוּ לְפָנֵי הַקַּב"ה: רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כַּמָּה אָנוּ יְכוּלִים לְסַבֵּל? אָמַר לָהֶם בְּעֵזֶן מְזוּזָה... וְעָמְדוּ בְּגִזְרָה זוֹ שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים".

"בֵּינָן שְׂרָאוּ יוֹנִים שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרָה, וְלֹא נִכְשַׁל אֶחָד מֵהֶם בְּשׁוּם דְּבָר רָע, עָמְדוּ וּגְזָרוּ עֲלֵיהֶם גְּזֵרָה אַחֲרֵת, וְהָעֲבִירוּ קוֹל: כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שִׁישׁ לוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׁהָיָה יַחֲקֵק עַל קַרְנָיו שְׂאִין לוֹ חֶלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָל כֶּף לָמָּה? כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁר וְלֹא חֶלֶב וְלֹא גְבִינָה, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם חֲרִישָׁה...".

מְדוּעַ רָצוּ הַיּוֹנִים לְאָבֵד מִיִּשְׂרָאֵל אֶת הַצְּנִיעוּת? מַה כָּף הַפְּרִיעַ לָהֶם שִׁיחָיו יִשְׂרָאֵל יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים מְצַנְעִים בְּבִתְיָהֶם?

אֲלֹא יְסוּד הַדְּבָרִים הוּא, שְׁמִי שִׁישׁ בּוֹ צְנִיעוּת - תַּתְּכֵן אֲצִלוֹ גַם כֵּן מִדַּת בְּשֵׁת פָּנִים, אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָנוּעַ בְּעֵנָיו - הָרִי בְּכַף מְעֻרְטֵל עֲצָמוֹ מִמִּדַּת הַבוּשָׁה, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בּוּשָׁה - פְּתוּחַ לוֹ הַפֶּתַח לַעֲשׂוֹת כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וְכִבְרָ אָמַר הַתַּנָּא 'עוֹ פָּנִים לְגִיחָנָם וּבוּשׁ פָּנִים לְגַן עֵדֶן', בְּוֹדֵאֵי אֵין זֶה מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹת מְצַד עֲצָמָה עֲנֻשָׁה גִיחָנָם וְהַבְּשֵׁת מְצַד עֲצָמָה שְׁכָרָה גַן עֵדֶן, שֶׁהֲלֹא הַנְּדוּנִים לְגַן עֵדֶן וְלְגִיחָנָם נְדוּנִים עַל פִּי מְצוֹת וְעִבְרוֹת, אֲלֹא הַבוּשָׁה וְהָעוֹת הֵן הַשְּׂרֵשׁ לְכָל, אָדָם שִׁישׁ לוֹ בְּשֵׁת פָּנִים, הָרִי הוּא נִמְנַע מִלְעַבֵּר עִבְרוֹת וְסוּפוֹ יוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן, לְעַמְתּוֹ מִי שִׁישׁ לוֹ עוֹת, כְּשִׁיעֵלָה בְּדַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת עִבְרָה - שׁוּם דְּבָר לֹא יִמְנַע מִמֶּנּוּ מִלְּהַפִּיק אֶת זְמָמוֹ. וְלֹא לְחַנֵּם אַחַת מִגְּזֵי הַתְּכּוּנוֹת הַמְּרַפְזוֹת בְּעַם הַיְהוּדִי הִיא תְּכּוּנַת 'בִּישְׁנִים', שֶׁכֵּן מִדָּה זֹאת הִיא לָהֶם לְעֹרֵר וְסִיּוּעַ בְּהַלִּיכָתָם בְּדֶרֶךְ הַיְשָׁרָה.

לְאוֹר מַעֲלָתָהּ שֶׁל מִדַּת הַבוּשָׁה, מְצָא הַמַּהְרִ"ל דִּיסקִין מִכָּט מְחַדֵּשׁ בִּיחַס לְצוּוֵי חַז"ל (שְׁבוּעוֹת ל, א) "בְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עֲמִיתְךָ - הָיוּ דָן אֶת חֲבֵרְךָ לְכַף זְכוּת", שֶׁהֲלֹא לְכֹאזְרָה פְּעָמִים מִמֶּשׁ הָאָדָם עוֹשֶׂה שְׂקָר בְּנַפְשׁוֹ לְדוֹן חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת, וְאִפְלוּ כְּשֶׁהָעֲבָדוֹת מִטּוֹת לְחוּבָה, וְלְכֹאזְרָה לְשֵׁם מָה?

אֲלֹא מְבֹאֵר שֶׁהַמְצָנָה לְדוֹן לְכַף זְכוּת, הִיא בְּרֵאשׁ וּבְרֵאשׁוֹנָה לְתוֹעֵלַת הָאִישׁ הַמִּתְבּוֹנֵן, עַל דֶּרֶךְ מְשָׁל עֲשָׂרָה יְהוּדִים הַמִּתְגּוֹרְרִים יַחַד, וְכָלֵם נְזַהְרִים בְּכָל אִסּוּרֵי תוֹרָה, גַּם אִם יִתְעוֹרֵר אֲצֵל אֶחָד רְצוֹן לְחֻטָּא - הוּא יִמְנַע מִכֶּף מִפְּנֵי הַבוּשָׁה, כִּי אֵיךְ יִפְרֹץ גְּדֵר וַיְהִי רֵאשׁוֹן הָעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עִבְרָה. וְהִנֵּה אִם יִקְרָה שֶׁאֶחָד הַתְּגַבֵּר עָלָיו יִצְרוּ וְעָשָׂה עִבְרָה, הָרִי קָרַר אֶת הָאִמְבִּטְיָה, וְהִבָּא אַחֲרָיו קַל לוֹ כְּכֹר לְחֻטָּא כִּי נִפְרָץ מִחֲסוּם הַבוּשָׁה. מִמִּילָא מוּכָן שֶׁכָּאֲשֶׁר רוֹאֶה אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ עוֹשֶׂה דְּבָר רָע, אִם

מִצְוֹתוֹ לְהִיּוֹת דְּלוּק בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, לְהוֹרוֹת אֶת רְצוֹנָם שֶׁל הַיּוֹנִים לְפָרֵץ חוֹמוֹת הַבַּיִת הַיְהוּדִי, וְלֵאבֹד מִמֶּנּוּ אֶת יְחִוּדוֹ. וְזוֹהִי הַדְּגִשָׁת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם "מִצְוֹתָה שִׁיְהִיָּה כָּל בַּיִת וּבַיִת מִדְּלִיק גַּר אֶחָד", לְרַמֵּז שֶׁגֵּדֵר הַתְּקַנָּה הוּא כְּגֵדֵר הַגְּזֵרָה, הַיּוֹנִים רְצוּ לִבְטֹל אֶת מַהוּת הַבַּיִת הַיְהוּדִי, הַתְּקַנָּה לְהַכְלִיט אֶת עֲנַן הַבַּיִת, כְּנֶגֶד פְּרִיצַת חוֹמוֹת הַבַּיִת בְּיַד הַיּוֹנִים, אָנוּ כְּתֻקָּן לְכַף בּוֹנִים לוֹ מֵעֲרֻכּוֹת הַגְּנָה שֶׁל קִדְשָׁה.

וּמַעֲתָה תֵּאִיר בְּאוֹר יְקָרוֹת הַהֲלָכָה הַמּוֹרָה שִׁישׁ לְהַנִּיחַ אֶת גֵּרוֹת הַחֲנֻכָּה בְּשִׂמְלֵי כְּבִיד שֶׁתֵּאָה גַר חֲנֻכָּה מִשְׂמַאל וּמִזְוָזָה מִיְמִינֵי, שֶׁכֵּן כְּאִמּוֹר גְּזֵרַת הַיּוֹנִים עַל פְּרִיצַת גְּבוּלוֹת הַבַּיִת נִבְעָה כְּעֵשֶׂה עַל הַזְּלוּל בְּמִזְוָזָה עַל כָּל מִשְׁמַעוֹתָה הַעֲמֻקָּה, כְּפִי שֶׁבְּאַרְנוֹ, אֲזִי אָנוּ מְדַגִּישִׁים אֶת הַחֲנֻכָּה וְהַמְּזוּזָה, כְּשֶׁנִּי דְּבָרִים הַמְּבִיעִים יְסוּד אֶחָד - חֲפָצִים אָנוּ בְּבַיִת הַמְּקַף מֵעֲרֻכּוֹת הַגְּנָה שֶׁל קִדְשָׁה, אוֹרֵה עֲרֻפִית - יְהוּדִית, צְנִיעוֹת וּבִשְׁת פָּנִים.

וְכֵאֵן מוֹסִיף הַגֵּר"י אִיטַח שְׁלִיט"א, מֵתוֹךְ כָּאֵב כֵּן וְאִמְתִּי, לְדַבֵּר עַל 'צֵרַת הַדְּוֹר' - הַמְּכַשֵּׁרִים הַטְּמָאִים וְהַיִּנְטְרָנִט הַפְּרוּץ, שֶׁפָּרְצוּ אֶת חוֹמוֹת הַקִּדְשָׁה שֶׁל רַבִּים מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַכְרִיעוּ אוֹתָם לֵאלֹא כָּל קָרֵב וּמֵאַבָּק, וְאֵלוֹ דְּבָרָיו:

וַיֵּשׁ לְזַכֵּר בְּזַמְנֵנוּ, שֶׁהֵיָצַר הַרְעַ מִצָּא דִרְךָ לְעַקֵּף אֶת פְּתַחֵי הַבַּתִּים, וְהַכְנִיס אֶת זְהַמַּת הַרְחוּב לְרַבִּים מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל, עַל אֵף הַדְּלֵת הַנְּעוּלָה וְהַמְּזוּזָה הַמְּהַדְּרֵת בְּפֶתַח, וְזֹאת עַל יְדֵי נִגְעַ הַיִּנְטְרָנִט וּמַחְשָׁבִים, וְכֵן - כָּל זְהַמַּת הַעוֹלָם וְתַפְסוּתָיו הַכְּפֻרְנוֹת נִשְׁפָּכִים אֶל תוֹךְ חֲלַל הַבַּיִת. עֲלוּל אִי מִי לְחַשֵּׁב: מַה בְּכֵף שֶׁאַרְאֶה מַעֲשֵׂה אַחֲרִים, הֲרִי אַחֲרֵי הַכָּל אֵין דְּרָכֵי דְרָכָם וְאֵין מַעֲשֵׂי מַעֲשֵׂיהֶם. צְרִיף הָאָדָם לְדַעַת שְׂאֵם רוּאָה תוֹעֵבָה שֶׁאַחֲרִים עוֹשִׂים, הֲרִי הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה עוֹשֶׂה אֶת שְׁלָה, וְדָבָר שֶׁהִיא נִרְאֶה בְּעֵינָיו מִשְׁקָץ וּמִתְעֵב, פֶּתַע פֶּתְאוּם יִתְקַרֵּר אֲצִלוֹ, עַד כְּדֵי הַמְּשַׁכּוֹת אַחֲרָיו רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְלִכֵּן בְּיַמֵּינוּ אֵלוֹ עַקֵּר הַמְּלַחֲמָה נִגְדֵר

יִחְשַׁב עָלָיו שֶׁאָדָם זֶה בְּדוֹן לְבוֹ וּבְרִשְׁעוֹת עֲשֵׂה אֶת הַדְּבָר - הֲרִי שֶׁאֲזוּ יִקַּל בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ לְעֲשׂוֹת גַּם כֵּן מַעֲשֵׂה כְּזֶה. אֲבָל כְּאֲשֶׁר יִחְשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁלְּאָדָם זֶה הִיְתָה סִבָּה הַכְּרַחִית לְעֲשׂוֹת כֵּן, וְלֹא מִרְשַׁעַת לְבוֹ עֲשֵׂה זֶה, לֹא יִפְרֹץ אֲצִלוֹ מַחְסוּם הַבוּשָׁה. וְזוֹ הַמְּטָרָה בְּצוּוֵי חַז"ל 'הֲרִי דֵן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת' כְּדֵי שֶׁבְּעֵינֵי דַעְתָּךְ וְשִׁכְלָךְ יִשְׂאֵר חֲמַר עֲשִׂית עֲבָרָה זֹו בְּתַקְפוֹ כְּתַמִּיד, וְלֹא יִקַּל בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתָהּ בְּרִאוֹת חֲכָרְךָ שֶׁעֲשִׂיָּהּ.

וְהִנֵּה הַיּוֹנִים הַרְשָׁעִים יִדְעוּ סוּד זֶה, שֶׁעֲנִין מַחְסוּם הַבוּשָׁה הוּא הַמְּגֵן עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל לְכָל יִלְכוּ אַחַר תְּאוֹת לְבָם, עַל כֵּן רְצוּ תַחֲלָה לִבְטֹל מֵהֶם מִדַּת הַבוּשָׁה, בְּכֵף שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּבֵיתָם מְנַעוּל, וְכָל הַרוּצָה לְרִאוֹת מַעֲשֵׂיהֶם יַעֲשֶׂה זֹאת בְּאֵין מְפָרִיעַ, וּבְזֶה יוֹסֵר מְסוּהַ הַבוּשָׁה מֵעַל פְּנֵיהֶם, וְיִפְתַּח הַפֶּתַח לְכָל הַעֲבָרוֹת, כִּינֵן שֶׁאֲזוּ יִלְכוּ אַחֲרֵי תְאוֹת לְבָם מִבְּלִי לְהַתְּבַשֵּׁי, וְגַם תַּהֲיֶה בָּהֶם עֲזוּת לְכָל יִחְשְׁשׁוּ מֵאַחֲרִים שִׁילְעָגוּ לָהֶם, כִּי כְּשֶׁאֵין לָהֶם בוּשָׁה - לֹא יִשִּׁימוּ עַל לֵב.

זֹאת וְעוֹד, בְּרַגַע שֶׁלֹּא תַהֲיֶה לָהֶם הָאֶפְשָׁרוֹת לְנַעַל אֶת הַדְּלֵתוֹת, הֲרִי בֵיתוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי פְתוּחַ בְּפָנָיו כָּל הַשְּׁפָעָה זָרָה, כָּל דַּעַה כְּפֻרְנוֹת תּוֹכֵל לְהַשְׁמַע בּוֹ, לֵאלֹא שֶׁתַּהֲיֶה אֶפְשָׁרוֹת לְכוּן וּלְנַסֵּת אֶת זָרָם הַנִּכְנָסִים אֶל הַבַּיִת, וְלְנַעַל אֶת הַפֶּתַח מִפְּנֵי דַעוֹת וְתַפְסוּת בְּלִתֵי רְצוּיוֹת. וּמוֹכֵן לְפִי זֶה שֶׁהִיא עֲנָשָׁם עַל שׁוֹלְזוֹ בְּמִזְוָזָה, כִּי תַפְקִיד הַמְּזוּזָה שֶׁמְקוּמָהּ דוֹקָא עַל הַפֶּתַח, לִיצֵר אֶת הַחֵץ בֵּין הַשְּׁפָעוֹת הַרְחוּב לְאוֹרֵה שֶׁל הַבַּיִת, לְהַזְכִּיר תַמִּיד שֶׁהָאוֹרֵה בְּבַיִת מְכַרַחַת לְהִיּוֹת מִשְׁתַּתַּת עַל כָּל עֲקָרוֹנוֹת הַעֲרָכִים הַיְהוּדִיִּים הַכְּתוּבִים בְּמִזְוָזָה. וְהַשְּׁפָעוֹת הַרְחוּב - מְקוּמָם מַחוּץ לְמַפְתָּן, וְהֵם שׁוֹלְזוֹ בְּמִזְוָזָה נְפָרֵץ בֵּיתָם לְכָל רִיחַ זָרָה רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְלִכֵּן אַחַר שֶׁהַקַּב"ה עֲשֵׂה נִסִּים לְעַם יִשְׂרָאֵל וְהַצִּילָם מִגְּזֵרוֹת הַיּוֹנִים, וּבְפֶרֶט הַפֶּר עֲצַתָם הַזְּדוּנוֹת לְטַמְאוֹת כָּל הַשְּׁמָנִים שֶׁבְּהִיכָל, לְזַכֵּר הַנֵּס תְּקַנּוּ חֲכָמִים לְהַדְּלִיק גַּר, וְהַדְּגִישׁוּ שֶׁעַקֵּר

ומה שאנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ב"ה, הוא רק מחמת רב טרדת הזמן וטרדת הפנסה ושאר מארעות בני האדם, אבל באמת בפנימיות הלב דבוקים אנו בגדל חבה ותשוקה רק בבורא ותברך שמו.

וממשיכה כנסת ישראל ואומרת בפניו ותברך, הנה ראיה אמיתית לזה: 'הכר נא למי החתמת' - מרמוז על פה השמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, 'והפתילים' - מרמוז על הפתילות של נר חנכה, 'והמטה' - מרמוז על הפלי של נר חנכה, שתבת המטה עם הפולל גימטריא כל"י, דהינו שמצות נר חנכה אשר אנו מקימים כמצות רצונך הקדוש, היא הוכחה מפרשת שאנו הולכים רק אחר רצונך, ותשוקים ודבוקים בך תמיד.

ויאמר יהודה צדקה ממני - אכן מודה הקב"ה לטענות ישראל, ומוסיף ואומר שגם אם חוטאים הם, הרי לא בהם האשם, הואיל 'כי על בן לא נתתיה לשלה בני, זמן רב שלא מסרתי ונתתי אותם לרועה הנאמן הוא שילה משיח צדקנו, על בן אחיש אני קץ ישע ופדות, במהרה בימינו אמן.

לאחר שזכינו להתבונן בחשיבות תפיסת פלו הוודיה, בפרט בימים הקדושים הללו, ימי החנכה, מה ראוי באמרנו 'מזמור שיר חנכת הבית לדוד' שלאחר הדלקת נרות חנכה, להרגיש שמחה ורוממות בה' וכישועתו, מה גם שמזמור זה עמק מני ים, ובו רמוזים כל עניני חג החנכה וההודאה על נסיו, על בן ודאי יש לאמרו ברגשת הלב מיחדת. וכפי שראיתי בספר הקדוש 'שכל טוב' (דיוש כב) לעטרת ראשו רבי דוד זיע"א, אחיו של סבא קדישא 'בבא סאלי' זיע"א, המבאר בדרך נפלאה את כל המזמור על עניני חנכה, ממש רוח ה' נוססה בקרבו, אציין כמה רמזים קטנים ומתוקים מתוך דבריו: "מזמור שיר חנכת הבית" עולה בגימטריא 1698 בדיוק כמנין ימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול השמונאי ובניו,

גזרת היונים, היא להפנע מלהכניס מכשירים אלו, המכניסים את כל טמאת הרחוב לתוך הבית היהודי, אשר בזה מתבטל כל יחודו של הבית היהודי כ'עם לבדד ישכון, והדרך לדרדור עד שאול תחתית, קרובה מתמיד.

"הכר נא למי החתמת והפתילים"...

ונסיים בלמוד זכות נפלא על עם ישראל, המובא בספר 'בת עין' לאדמו"ר רבי אברהם דב אויערבאך מאווריטש זצ"ל:

'ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר ונתה תמר פלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף: הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה: ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על בן לא נתתיה לשלה בני...'

יבאר על פי מה דאיתא בכתבי האר"י שעקר גמר החתימה הוא בחנכה, אם כן נוכל לומר ויהי כמשלש חדשים - הינו מראש השנה עד חנכה שאז עקר גמר החתימה, ויגד ליהודה - בא השטן המקטרג לפני בורא עולמים ברון הוא, וטוען בפניו ונתה תמר פלתך - הינו כנסת ישראל שנמשלה לתמר סרה מן הדרך והלכה אחר תאות לבה הרע, ולא זו בלבד, אלא גם היא הרה לזנונים הרה בחינת דבקות, הינו שמעצמה היא דבוקה תמיד בתאותה בלי שום גורם הכופה אותה לזה. למשמע טענת המקטרג, מקבל הקב"ה את הדברים: ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף - נפסק דין שונאיהם של ישראל למיתה ח"ו.

אולם 'היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר' - בהתנצלות של אמת, ששקר ענה השטן בזה, בקטרגו על בני האדם שהמה דבוקים בגדל תשוקה לתאות רעות, פי האמת הוא כף שרק לאיש אשר אלה לו אנכי הרה - אנוחנו עם ישראל דבוקים רק בבורא עולמים ב"ה, שהוא מקור החסד.

פְּרִשְׁת מִקִּץ

בְּכֹל, שֶׁהֵלֵא כְּפִי שְׁבָאֲרָנוּ עָקֵר בְּחֵינֵת 'חֲשֵׁף' שֶׁל חֲכָמַת יוֹן הֵיטָה לְעַמְעֵם אֶת הָאוֹר הָאֱלֹקִי בְּכֹל דָּבָר וְדָבָר, וְלִרְאוֹת בְּמִקְרָה וּבִטְבַע תְּזוּת הַכֹּל, אוֹלָם הַתְּקוּן שֶׁלָּנוּ הוּא לְהִרְבּוֹת אוֹר, לְחֲשֹׁף אֶת יַד ה' הַמְּכַנֶּנֶת וְהַמְּנַחֶה. וְכֵן נִזְכֶּה לְהִרְבּוֹת בִּיטֵר שְׂאֵת בְּלִמּוּד תּוֹרָה בְּיָמִים אֵלֶּי, כְּעִנְיַן הַמְּנוֹרָה וְנִרְוֹתֶיהָ, 'כִּי נֵר מְצִנָּה וְתוֹרָה אוֹר', וְכֵשֶׁם שֶׁהַקַּב"ה עָשָׂה עִם אַבְרָהָם נְסִים בְּיָמִים הַהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה, כִּף יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נְסִים, בְּבִיאַת גּוֹאֵל צְדָק בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

חֻשְׁבְּנָא דְדִין כְּחֻשְׁבְּנָא דְדִין. מ'זְמוֹר שִׁיר ח'נֶפֶת רְאִשֵׁי תְבוֹת מִשִּׁיחַ, רְמֵז לְג' גְּזוֹרוֹת הַיּוֹנִים מ'לֵה, ש'בֵּת, ח'דֵשׁ. "הַפְּכֶת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי", מְרַמֵּז עַל אֲסוּר הַסְּפָד בְּיָמִים אֵלֶּי, 'דְּלֵא לְמִסְפָּד בְּהוֹן', עֵינֵי שֶׁם עוֹד כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה וְתוֹרָה נִפְשָׁךְ צָרִי וְדָבַשׁ וְנִפְתַּת צוֹפִים.

ה' יִזְכְּנוּ לְהִתְחַזֵּק בְּהוֹדָאָה לְבוֹרָא עַל נֶס חֲנֻכָּה בְּפֶרֶט, וְעַל 'נְסִיךְ שְׁבָכַל יוֹם עִמָּנוּ'



בשורת טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"י בני"י עמ"י עש"י

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים

לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת הגולי הגור שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה



לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב



052-7627127 אשדוד .ש.י.א



לקבלת גיליונות אלו חינם יש לשלוח בקשה למייל: toraoren@gmail.com